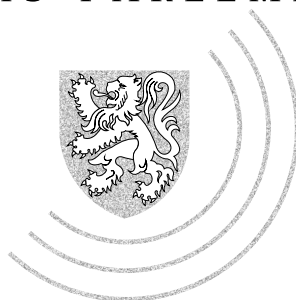

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

18 februari 2008

ONTWERP VAN DECREET

**betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten
in Vlaanderen**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Cathy Berx**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijk;

de heer Jef Tavernier.

Zie:

1468 (2006-2007)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nrs. 2 en 3: Amendementen
- Nr. 4: In eerste lezing aangenomen artikelen

INHOUD

	Blz.
1. Vlaamse Onderwijsraad (Vlor).....	4
1.1. Toelichting van het standpunt van de Vlor.....	4
1.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de Vlor	6
2. Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA).....	6
2.1. Toelichting van het standpunt van de VLHORA	6
2.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VLHORA	8
3. Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)	9
3.1. Toelichting van het standpunt van de VLIR	9
3.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VLIR	10
4. Prof. dr. Freddy Mortier	11
4.1. Toelichting door de heer Freddy Mortier, decaan Faculteit Letteren en Wijsbegeerte	11
4.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de heer Freddy Mortier.....	13
5. Prof. dr. Herman De Dijn	14
5.1. Toelichting door de heer Herman De Dijn, hoogleraar	14
5.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de heer Herman De Dijn	15
6. Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS)	16
6.1. Toelichting van het standpunt van de VVS	16
6.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VVS	18
Bijlage 1: Standpunt van de Vereniging Beter Onderwijs Nederland over outputfinanciering	21
Bijlage 2: Grafieken bij de presentatie van de heer Maurice Vaes (VLHORA)	25
Bijlage 3: Grafieken bij de presentatie van de heer Freddy Mortier	35

DAMES EN HEREN,

Op 17 januari 2008 hield de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie, conform artikel 32, 2, b), van het Reglement, een hoorzitting met de Vlor (Vlaamse Onderwijsraad), de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad), de VLHORA (Vlaamse Hogescholenraad), de professoren De Dijn en Mortier, en de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS). Er werd ook nog een schriftelijk standpunt gevraagd aan de Vereniging Beter Onderwijs Nederland over outputfinanciering (zie bijlage pp. 23 en 24).

1. VLAAMSE ONDERWIJSRAAD (Vlor)

1.1. Toelichting van het standpunt van de Vlor

Mevrouw Mia Douterlungne, administrateur-generaal Vlor: Ik zal kort het advies van de Vlor bij het voorontwerp van decreet toelichten. Dat advies dateert van 12 juni 2007. Ik zal me daarbij focussen op drie punten: de noodzaak van opvolging en evaluatie, de beperkingen van het stimuleringsbeleid, bijkomende opmerkingen.

Het voorontwerp van decreet wijzigt het financieringssysteem van de Vlaamse hogescholen en universiteiten zeer drastisch. Het is moeilijk om vandaag de volledige impact van bepaalde maatregelen in te schatten. De Vlor benadrukt daarom dat de overheid het nieuwe financieringsmechanisme intensief moet opvolgen, op middellange termijn moet evalueren en zo nodig moet bijsturen. Elementen die volgens de raad zeker van dichtbij gevolgd moeten worden zijn outputfinanciering, de weging van beursstudenten en het leerkrediet.

De raad wil het gemengde input/outputmechanisme dat de minister voorstelt, een kans geven. Hij wijst er echter op dat aan een sterk outputgestuurd systeem wel degelijk valkuilen verbonden zijn. Zo kan outputfinanciering ongewild kwaliteitsverlagend werken omdat het financieel interessant is voor de instellingen om studenten sneller studiepunten te laten verwerven. Studenten die moeilijk in- of doorstromen zouden ook makkelijker uitgesloten kunnen worden. Studenten met betere slaagkansen leveren immers meer middelen op.

Het is met andere woorden belangrijk om na te gaan of het nieuwe financieringsmechanisme een invloed heeft op de werking van de instellingen en de manier waarop zij bijvoorbeeld met evaluatie omgaan.

De raad vraagt om na te gaan of de proxy 'beursstudent' wel goed gekozen is. Voor beursstudenten vragen de instellingen aan de overheid enkel de compensatie voor de gedeelde inschrijvingsgelden. In het kader van de financiering moet men nagaan welke doelgroepen extra inspanningen vragen. Volgens de Vlor bijvoorbeeld studenten met een functiebeperking, allochtonen, studenten met een atypische vooropleiding. Die kenmerken vallen niet altijd samen met de proxy 'beursstudent'. Aan die studentenkenmerken kan men dan een aanvaardbare extra weging koppelen. De Vlor vraagt daarom een onderzoek van een breder palet van studentenkenmerken.

De Vlor staat grotendeels achter het leerkrediet als middel om de verantwoordelijkheid van de studenten meer te beklemtonen. De VVS heeft daaromtrent een minderheidsstandpunt. De raad vraagt om een opvolging van de implementatie en een onderzoek naar de onbedoelde neveneffecten, zoals de vaststelling dat het voorgestelde systeem schakelen bemoeilijkt. In het kader van levenslang en levensbreed leren zou de student al die kansen moeten kunnen benutten.

De planlast weegt door bij het leerkrediet. Welk effect zal de invoering van leerkrediet hebben voor doelgroepstudenten van wie de slaagkansen gevoelig lager liggen? Gedelibereerde studiepunten en studiepunten behaald via een examencontract worden niet meegeteld in het leerkrediet terwijl de student daarvoor wel een inspanning heeft geleverd.

Een tweede belangrijk deel van het advies van de Vlor handelt over het stimuleringsbeleid. In de memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet staat dat het nieuwe financieringsmechanisme de participatie aan het hoger onderwijs moet helpen bevorderen en gelijke kansen moet garanderen. De Vlor kan zich in die doelstelling volledig terugvinden. Hij vraagt zich echter af of het voorgestelde financieringsmechanisme de zogenaamde tweede democratiseringsgolf zal bevorderen. De redenen hiervoor zijn de volgende.

De aanmoedigingsmaatregelen hebben immers vooral een herverdelend effect binnen elk deelbudget omdat

met constante budgetten gewerkt wordt. De raad wijst erop dat zonder injectie van bijkomende middelen goed bedoelde stimuleringsmaatregelen hun doel zullen missen.

Zoals daarstraks gesteld, heeft de Vlor vragen bij de keuze van de proxy 'beursstudent'.

Slechts een klein percentage van de groep studenten met een functiebeperking komt in aanmerking voor de wegingsfactor 1.5. De doelgroep wordt immers beperkt tot personen ingeschreven bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Die groep is te beperkt. De Vlor heeft dan ook een bredere definitie geformuleerd in een eerder advies. De raad blijft erbij dat alle subgroepen die de definitie vermeldt, in aanmerking moeten komen voor een 1.5-weging. In het voorontwerp van decreet wordt geopperd om later eventueel nog andere subgroepen te definiëren. Die subgroepen zullen gewogen worden aan 1.1. De raad is van mening dat een opsplitsing van de doelgroep studenten met een functiebeperking in 1.1- en 1.5- weging in tegenspraak is met het inclusiviteitsprincipe. De raad blijft voorstander van een 1.5-weging voor alle subdoelgroepen van studenten met een functiebeperking en van een volwaardige registratie op instellingsniveau. De Vlor heeft een voorstel gedaan voor een betere registratie en test die procedure nu uit. Zo komt er een beter zicht op de groep met functiebeperkingen in de instellingen.

Een ander heikel punt in het stimuleringsbeleid is de plafonnering. Voor elk variabel onderwijsdeel wordt vastgelegd welk maximumpercentage berekend kan worden voor de beursstudenten, studenten met een functiebeperking en werkstudenten samen. Die plafonds moeten de instellingen een zekere stabiliteit garanderen. De raad heeft daar begrip voor en erkent dat stabiliteit noodzakelijk is, maar merkt op dat het instellen van een plafond een echt stimuleringsbeleid afremt. Bovendien weerspiegelen de voorgestelde maxima de situatie van vandaag. Dat is in tegenspraak met de doelstelling om de participatiegraad te verhogen en sluit elke groei a priori uit. De Vlor stelt dus voor die percentages in elk geval op te trekken voor hogescholen en universiteiten.

Het Aanmoedigingsfonds komt voor een stuk tegemoet aan de vraag om instellingen bijkomende slagkracht te geven in het uitbouwen van een eigen diversiteitsbeleid. Er komen extra middelen, wat positief is, maar het budget van het Aanmoedigingsfonds is beperkt. Bovendien houdt de verdeelsleutel gedu-

rende de eerste drie jaar geen rekening met de effectieve populatie en de beginsituatie van een instelling. Ook dat is strijdig met de eigenlijke doelstellingen van het fonds. Vanaf 2011 zullen resultaatsindicatoren van kracht zijn. De raad stelt voor die te koppelen aan het wetenschappelijk onderzoek naar studentenkenmerken waar de raad voor pleit.

De raad merkt eveneens op dat het nieuwe financieringssysteem het aantrekken van zij-instromers, bijvoorbeeld vanuit het hoger onderwijs voor sociale promotie (hosp), niet volledig ondersteunt, wat ook in tegenstelling is met het principe van democratisering. Zo hebben instellingen er geen belang bij om die studenten vrijstellingen toe te kennen omdat ze in de outputfinanciering niet meegerekend worden. Het inrichten van zogenaamde aanvullingstrajecten is voor instellingen hoger onderwijs niet echt interessant omdat de vaak korte trajecten volledig via output gefinancierd worden. Enkel als de zij-instromer beantwoordt aan de definitie van werkstudent, worden de inspanningen van de instellingen gedeeltelijk gecompenseerd. Sowieso zien instellingen hun inspanningen voor het aantrekken van meer studenten slechts met uitstel gehonoreerd, namelijk via de outputfinanciering.

Tot slot enkele bijkomende opmerkingen.

De Vlor vraagt om in de basisfinanciering van de instellingen voldoende middelen voor onderwijs vast te leggen. Enkel op die manier kan een voldoende onderwijskwaliteit gegarandeerd worden.

De Vlor vraagt om gedelibereerde studiepunten mee te rekenen in de outputfinanciering. Een instelling heeft daarvoor immers wel een inspanning geleverd. Bovendien zou het niet meerekenen van gedelibereerde studiepunten aanleiding kunnen geven tot kwaliteitsvermindering omdat docenten sneller geneigd kunnen zijn de student te laten slagen.

De Vlor vraagt zich af of de diplomabonus wel noodzakelijk is. De stimulans voor de instellingen om studenten vlot te laten doorstromen is al aanwezig in de outputfinanciering die start na de eerste 60 verworven studiepunten. De raad plaatst bovendien bij de operationalisering van de diplomabonus een heel aantal inhoudelijke en organisatorische bedenkingen. Zo zou het de mobiliteit kunnen beïnvloeden. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met instellingen die enkel academische bachelors kunnen organiseren? Net zoals outputfinanciering kan de diplomabonus een mogelijke kwaliteitsvermindering genereren omdat

het financieel interessanter is om studenten sneller het diploma te laten behalen.

In het voorontwerp van decreet staat dat banaba's voor 50 percent gefinancierd worden en manama's niet. De Vlor is voorstander voor een transparant systeem, waarbij manama's en banaba's op een gelijke manier behandeld worden. De raad stelt voor dat de overheid die aanvullende opleidingen niet financiert, op voorwaarde dat de verhoging van het studiegeld mogelijk gemaakt wordt. De Vlaamse overheid moet daaraan een duidelijk sociaal beleid koppelen waarvoor zij zelf de verantwoordelijkheid neemt, bijvoorbeeld door sociale correcties op het verhoogde inschrijvingsgeld in het decreet in te schrijven.

1.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de Vlor

Mevrouw An Michiels: De Vlor wil het systeem een kans geven maar formuleert toch belangrijke opmerkingen en aanpassingsvoorstellen. Is het niet beter, aangezien het systeem toch al uitgesteld is, om het eerst aan te passen? Of wil de Vlor liever het systeem invoeren en nadien bijsturen?

Is er in het buitenland al onderzoek verricht naar de valkuilen van een sterk outputgestuurd systeem die de Vlor opwerpt?

De heer Jef Tavernier: Ziet de Vlor verschillen tussen het ontwerp en het voorontwerp waaruit blijkt dat rekening gehouden is met zijn advies? Zijn het de bijkomende financiële middelen die de Vlor aanporren om het systeem een kans te geven? Heeft de VVS ook voor andere aspecten een minderheidsstandpunt geformuleerd?

De heer Robert Voorhamme: De Vlor pleit voor gelijkstelling van de financiering van de banaba's en de manama's met als motief transparantie. Wat heeft dat te maken met transparantie?

Heeft de Vlor ook een analyse gemaakt van de valkuilen van het inputfinancieringssysteem?

Mevrouw Mia Douterlungne: Het advies over de financiering is uitgebreid besproken in de Vlor. De Vlor heeft ook de kans gehad om op de conceptnota's te reageren en hier en daar zijn er gedurende dit proces wel verbeteringen aangebracht. De Raad voor Hoger Onderwijs wil de financiering wel degelijk een

kans geven maar wil intensieve opvolging, vandaar mijn eerste punt over het belang van opvolging en evaluatie. Ik heb geen enkel signaal gekregen dat de raad de financiering nog een jaar wil uitstellen. De VVS heeft maar één minderheidsstandpunt geformuleerd

Mevrouw Isabelle De Ridder, secretaris van de Raad voor Hoger Onderwijs van de Vlor: De raad heeft de outputfinanciering in Nederland besproken, maar niet expliciet vermeld in het advies. De raad is voorzichtig geweest met de vergelijking van twee systemen in twee landen die toch cultureel verschillend zijn. De vergelijking heeft zeker de mening van bepaalde gelegingen beïnvloed.

De raad heeft geen expliciete analyse gemaakt van de valkuilen van inputfinanciering. De raad is vooral voorstander van inputfinanciering, gekoppeld aan studentenkenmerken. Dat oude standpunt is behouden. De gemengde financieringsvorm die nu voorligt, wordt gezien als een compromis dat een kans verdient.

Mevrouw Mia Douterlungne: De transparantie in de financiering van manama's en banaba's slaat op het financieringsmechanisme. De Vlor wil dat dit mechanisme hetzelfde is. De raad stelt voor de aanvullende opleidingen niet te financieren en de mogelijkheid te geven het studiegeld te verhogen. De overheid moet hier dan wel een sociale correctie tegenover plaatsen.

Mevrouw Isabelle De Ridder: De Raad voor Hoger Onderwijs van de Vlor heeft vastgesteld dat er weinig veranderingen zijn tussen het voorontwerp en het ontwerp wat het financieringsmechanisme betreft. Het advies geldt dus nog altijd.

2. VLAAMSE HOGESCHOLENRAAD (VLHORA)

2.1. Toelichting van het standpunt van de VLHORA

De heer Maurice Vaes, algemeen directeur van de Katholieke Hogeschool Kempen (KHK), namens de VLHORA: De VLHORA overkoepelt de 22 Vlaamse hogescholen met 102.000 studenten.

Op 27 november 2007 sloot het Vlaams onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs een protocol af. De besturen hebben bijkomende opmerkingen

gemaakt ondanks het feit dat ze de nieuwe financiering wilden steunen. De hogescholen willen beroep doen op de engagementen die de overheid gemaakt heeft. De professionele bachelors aan de hogescholen maken drie kwart uit van de 102.000 studenten. Daarom vragen de hogescholen een bijkomend inputbudget. De hogescholen willen een betere regeling van de studiegelden en een aanpassing van het klikstelsel.

Voor het eerst heeft het hoger onderwijs een goed financieringssysteem dat te maken heeft met een openendfinanciering. De gesloten enveloppe, waar het hoger onderwijs al dertien jaar mee werkt, wordt geopend op vlak van aantallen, op vlak van criteria. Dat maakt dat een groei in het hoger onderwijs meteen leidt tot bijkomende financiering. Het bijzonder nuttige effect daarvan is dat de concurrentieslag tussen de instellingen stopt. De openendfinanciering moet wel gebaseerd zijn op duidelijke en objectieve parameters.

Het stijgende aantal studenten is onvoldoende omgezet in middelen, daarom wil de VLHORA als het aantal studenten daalt, de eerste jaren niet negatief klikken. In de overgangperiode, als de databank hoger onderwijs nog worstelt met de nieuwe parameters, wil de VLHORA geen verstoring van het systeem en de toenadering tussen de deelbudgetten voor de drie soorten onderwijs duidelijk en snel verzekeren.

De VLHORA waardeert dat hij nog grondig heeft kunnen overleggen met het kabinet waardoor bepaalde bepalingen omgebogen zijn. De raad waardeert de inspanningen van de administratie, zowel op simulatie- en dus wiskundig vlak als op het wetgevende vlak. Op de gedachtewisseling van 31 mei heeft de VLHORA zijn tienpuntenprogramma voorgelegd. Ik zal die punten overlopen en toelichten in hoeverre ermee rekening gehouden is.

Het eerste aandachtspunt zijn de aanvangsbudgetten. In het voorontwerp van decreet krijgen de kunstopleidingen die academiseren, bijkomende aanvangsbudgetten. Er komt ook een bijkomend budget voor rationalisering. Het variabele onderwijsdeel voor het professioneel hoger onderwijs krijgt 7,25 miljoen euro extra. Die middelen zijn recurrent. Dat verhoogt de slagkracht van die opleidingen. De historische sokkel wordt verhoogd zodat het probleem van de groeiers die hun groei te weinig kunnen valideren, vermindert. Het resultaat is dat van de acht hogescholen die het

moeten doen met een gegarandeerd minimum, er maar vijf meer overblijven. Van die vijf zijn er een drietal waarvoor de achterstand gehalveerd is. Voor de twee overige is er een inhaalbeweging gebeurd.

Het tweede aandachtspunt is de indexering (zie bijlage p. 27). De achterstand tussen de werkelijke evolutie van de kostprijs en de evolutie van de parameters is bijna ingehaald. Een nieuw Financieringsdecreet moet een kans zijn om voorgoed komaf te maken met het verschil tussen werkelijkheid en financiering. De VLHORA vindt de bepaling “volgt de evolutie van de index” vaag. Wat is een evolutie? Is dat een raming? Wordt die na verloop van tijd gecorrigeerd?

Een derde aandachtspunt is de toename van de studenten. Sinds het Hogescholendecreet is het aantal studenten met 12 percent gestegen. Desondanks zijn de budgetten slechts beperkt aangepast. De VLHORA stelt vast dat het klikstelsel gebaseerd zal worden op een eerder referentiejaar (zie bijlage p. 28). Dat is een zeer positieve benadering die maakt dat de aanpassing aan de toenemende studentenpopulatie verbeterd.

Het aantal opgenomen studiepunten van alle studenten in initiële opleidingen, met een diplomacontract en met een creditcontract, stijgt gestaag. De begrotingen rekenen met een tijdsvenster van vijf jaar. De begroting van het jaar 8 is gebaseerd op de jaren 1 tot 6, de begroting van 10 op de jaren 3 tot 8. Daartussen zit al een verschil van bijna 4 percent. De referentie verleggen naar 2008 is dus een bijzonder goede evolutie.

Aandachtspunt vier gaat over extra financieringspunten. De waarde per financieringspunt wordt alsmaar kleiner naarmate er meer financieringspunten komen voor hetzelfde budget. De waarde per financieringspunt wordt verlaten. De VLHORA is voorstander om in artikel 10 de waarde per financieringspunt te schrappen. Op dat moment zal de 1 percentklik en dus het toenaderingssysteem verdwijnen. De voorwaarden zijn de bijkomende input en een nieuwe meetschaal en een referentie. De andere voorwaarden zijn zodanig verbeterd dat de 1 percentklik de facto niet meer nodig is. De VLHORA is dus voor een duidelijke en toekomstgerichte verbetering van het systeem. Dat staat trouwens in het engagement. Het klikstelsel met verhoudingsgetallen en nietszeggende gemiddelden is daardoor niet langer nodig.

Punt vijf, het klikstelsel, is het zwaartepunt van het verhaal (zie bijlage p. 29 en volgende). In het

voortontwerp van decreet werd alles geklikt op basis van financieringspunt in het variabele deel. Meten met verschillende criteria heeft een verstoring van de meetschalen tot gevolg. De grote zorg van de VLHORA was dat in het voortontwerp de begroting van 2008 berekend werd op de vijf eerste blokken. Vanaf twee jaar later zou het meetresultaat dan bergaf gaan door de meetwijze. Door de engagementen van de overheid voor een beter meetsysteem is dat probleem opgelost. Door de jaren komt er nu een gestage groei van het meetresultaat van het aantal opgenomen studiepunten zodanig dat vanaf het jaar 11 2 percentklikken gemaakt zullen worden. In het jaar 12, 13 en 14 rekent de VLHORA erop dat met dit meetsysteem de inhaalbeweging van 4 tot 6 percent mogelijk wordt. Vier percent om de achterstand goed te maken en 2 percent om de te verwachten groei te compenseren.

Het zesde aandachtspunt gaat over de onderwijskundige aspecten. De VLHORA is heel tevreden dat er een amendement is om de gedelibereerde studiepunten te schrappen bij de eerste 60 studiepunten. Dat is niet meer dan logisch. De definitie van generatiestudent is verbeterd. Dat heeft een goed effect op de heroriëntering. De VLHORA blijft vragen om het hoger beroepsonderwijs (hbo) als heroriënteringsmogelijkheid in te voeren zodat de hogescholen geen middelen verliezen als ze een student verwijzen naar een ander niveau.

Het zevende aandachtspunt, het gegarandeerde minimum, komt opnieuw aan bod. Het studiegeld is een verbetering. De VLHORA stelt vast dat het huidige systeem bewaard wordt. De schade die het voorstel van decreet aan de hogescholen ging berokkenen, is daarmee grotendeels weggewerkt. De flexibilisering heeft de hogescholen 2 tot 3,5 miljoen euro gekost. De administratie maakt nog een studie om na te gaan wat de kostprijs is van de vermindering van het studiegeld ten gevolge van de flexibilisering.

De laatste punten zijn de academisering en de onderwijssoekel.

2.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VLHORA

De heer Jef Tavernier: Ondanks bedenkingen bij de nieuwe regeling, vinden de hogescholen blijkbaar dat de nieuwe regeling aanvaardbaar is omdat de financiële houdgreep waarin ze zaten, doorbroken wordt. Het geld prevaleert, de hogescholen zijn bereid de

negatieve gevolgen te slikken. Of is dat iets te simplistisch voorgesteld?

De heer Dirk De Cock: Hoe ziet de VLHORA de betrokkenheid van het hbo precies?

Mevrouw An Michiels: Maakt het ontwerp een einde aan de structurele onderfinanciering van de hogescholen? Blijft er een probleem dat al dan niet in de komende jaren zal opgelost worden?

De heer Maurice Vaes: De VLHORA had doorheen de verschillende voortontwerpen de vrees dat het professionele hogere onderwijs zou moeten onderdoen voor het academiserende en het universitaire onderwijs. De raad heeft zich afgevraagd wat best is: meer opstapgeld en een recurrent zwak systeem of een recurrent goed systeem met minder opstapgeld. Uiteindelijk heeft de raad voor het tweede gekozen. Er is een zeer kleine opstap, maar het openendsysteem verzekert een betere financiering.

De financiering van de hogescholen is per student lager dan in het leerplichtonderwijs. De VLHORA zal de volgende jaren een evaluatie maken en nagaan waar het Vlaamse hogere onderwijs zich bevindt in Europese context. Als de Vlaamse Regering alle talenten kansen wil geven, is er nog een betere financiering nodig. Sommige studenten hebben immers meer begeleiding nodig. De grote kostenpost van de hogescholen daarvoor is het personeel. Als de beleidslijn blijft om alle talenten kansen te geven, zijn de hogescholen dus wel degelijk ondergefinancierd.

Als een universitaire student geheroriënteerd wordt naar een hogeschool, behoudt de universiteit voor dat jaar de financiering van die student. Voor het professionele hoger onderwijs zou een heroriëntering naar een lager niveau, bijvoorbeeld het hbo, niet mogen leiden tot geldverlies. Dat is nog niet het geval omdat het hbo nog niet juist gedefinieerd is. Als dat wel het geval wordt, kan het Europese niveau vier voor de hogescholen secundair gericht zijn en het niveau vijf hoger gericht.

De heer Dirk De Cock: Is het niet zo dat de studenten afkomstig uit tso en bso voor wie de professionele bachelor eigenlijk te hoog gegrepen is, automatisch zullen kiezen voor hbo?

De heer Maurice Vaes: Dat gaat verder dan de huidige bamastructuur. Het huidige watervalsysteem

wordt omgezet in een opstapsysteem: starten als professionele bachelor en schakelen naar een masterniveau. De VLHORA pleit voor hetzelfde systeem met het niveau 5 van hbo zodat de studenten daar hun eerste successen kunnen halen om dan via een gelijkwaardig schakelmechanisme door te stromen naar het professionele hoger onderwijs. Dat zou de studenteninput in het professionele hoger onderwijs kunnen versterken. Nu zijn er immers veel dropouts omdat er geen hbo is.

3. VLAAMSE INTERUNIVERSITAIRE RAAD (VLIR)

3.1. Toelichting van het standpunt van de VLIR

De heer Koenraad Debackere, algemeen beheerder van de KULeuven, namens de VLIR: De VLIR steunt het huidige ontwerp. Gedurende het laatste anderhalf jaar is er heel veel overleg geweest met het kabinet, met het departement, met het agentschap. Er is voldoende tijd geweest om over heel fundamentele aspecten van het model na te denken en te testen in welke mate het een stabiel rekenmodel is. Door alle aanpassingen is het model nu vanuit wiskundig standpunt transparant en stabiel. De instellingen zullen er kunnen op rekenen, niet alleen vandaag maar ook in de toekomst.

Voor de universiteiten wordt het model gekenmerkt door twee belangrijke aandachtspunten. Het model verenigt enerzijds onderwijs en onderzoek voor wat de universiteitsenveloppe betreft en anderzijds verenigt het input en outputmetingen in zijn parameters. Het verenigen van onderzoek en onderwijs in het model is heel belangrijk omdat op die manier de basisfinanciering ook expliciet erkent dat in het academische onderwijs de onderzoekscomponent in belangrijke mate meetelt. Aan alle Vlaamse universiteiten zijn de inspanningen en activiteiten tussen onderwijs en onderzoek gelijkmatig verdeeld.

De VLIR vindt het ook heel belangrijk dat het model een systeemmodel is. Het is niet mogelijk om daar zo maar een component uit te lichten en te veranderen. Het model bevat immers verschillende interacties. Voor de universiteiten zijn er twee belangrijke interacties. Ten eerste, er worden hefbomen ingebouwd ter ondersteuning van de academiseringsopdracht naar de hogescholen toe. Zo wordt expliciet de link gelegd tussen de academiserende hogeschoolopleidingen

enerzijds en financieringsparameters van de universiteiten anderzijds. Ten tweede, door de huidige definitie van de onderzoeksparameters is de congruentie met de tweede geldstroom, meer bepaald het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF), geëxpliciteerd.

De discussies hebben ook geleid tot een betere vertegenwoordiging van de humane wetenschappen in de onderzoekscomponent. Dat zal ook gevolgen hebben voor de tweede geldstroom. De Vlaamse Regering neemt immers een unieke beslissing, namelijk het ontwikkelen van een eigen bibliografisch bestand voor de humane en sociale wetenschappen, niet alleen voor artikelen maar ook voor boeken en monografieën. Er is bij mijn weten maar één land dat er systematisch mee bezig is, namelijk Noorwegen. Vlaanderen zal dus zeker van de Noorse ervaringen kunnen leren.

Het bibliografisch bestand zal de vertegenwoordiging van de humane wetenschappen recht aandoen in de onderzoeksparameters, niet alleen in de basisfinanciering, maar ook voor de tweede geldstroom. Dat is uiteraard belangrijk vanuit systeemstandpunt.

De laatste informatie waarover de universiteiten beschikken, stelt dat er een extra financiering van 1 miljoen euro komt om de overgang van de huidige situatie (waarbij enkel op internationale bibliografische databanken kan beroep worden gedaan) naar het academisch bibliografisch bestand mogelijk te maken.

Voor de universiteiten is dit model belangrijk omdat ze ook interne allocatiemodellen hanteren. Het model legt een verdeling van middelen vast, rekening houdend met alle door de overheid bepaalde contouren en parameters. Het model laat toe dat de instellingen op basis van hun interne allocatie zelf doordachte accenten leggen en aldus een eigen beleid voeren. Zo kan dat beleid een zekere mate van congruentie maar ook afwijking vertonen van de basisallocatiemechanismen. Deze interactie (maar ook mogelijke ontkoppeling) tussen interne en externe allocatie is voor de universiteiten heel belangrijk. In het nieuwe financieringssysteem kunnen beide hun rol spelen omdat er geen specifieke kleuringen of voorafnames naar vakgebieden of onderzoeksdomeinen worden opgelegd.

In lijn met wat door Maurice Vaes werd gesteld, kijken ook de universiteiten met argusogen naar de indexatie. Dat geldt allicht voor alle budgetposten van de Vlaamse Regering. De VLIR is eveneens

tevreden, gelet op de werking van de associaties, dat er een goede afstemming qua kliksysteem werd bereikt en dat er een goed evenwicht komt tussen de financiële enveloppes voor de professionele, academische en academiserende opleidingen. De interactie tussen professionele en academische opleidingen, het zogenaamde binaire systeem, moet ten allen tijde gesteund worden. Het zou verkeerd zijn mocht het model van meet af aan een winnaar en een verliezer aanduiden voor wat de verdere evoluties van de enveloppes betreft. Dat is nu niet het geval.

De academisering blijft een grote uitdaging. Als de academiserende opleidingen qua financiering gelijkgetrokken worden met de universitaire opleidingen, is er zeker 70 miljoen euro extra nodig. Gecombineerd met een aanpassing van de puntgewichten (de zogenaamde OBE-factoren) is dat snel goed voor 100 miljoen euro extra. De integratie van de twee deelenvelopen, op termijn, zal dus budgettair hoe dan ook moeilijk zijn. Deze problematiek staat ook niet los van de aanbodsrationalisatie. Het financieringsontwerp geeft ook een urgente aanzet tot rationalisatie. Dat bewijzen trouwens de huidige evoluties tussen en in de associaties.

3.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VLIR

De heer Dirk De Cock: Door de bijkomende parameter zou er interactie ontstaan tussen de interne en de externe allocatiegegevens. Is de spreker van oordeel dat de faculteiten die de geesteswetenschappen behelzen, ook intern beter zullen worden gefinancierd?

De heer Jef Tavernier: De VLIR steunt het model. Deelt de raad de bemerkingen van de Vlor, waarvan hij deel uitmaakt? De afstemming van de interne allocatie van het beleid op de externe allocatie is belangrijk. Een instelling kiest logischerwijze voor niet-gekleurde middelen, zo kan ze zelf bepalen wat ze ermee aanvangt. Zullen alle universiteiten de tweede democratiseringsgolf ondersteunen in hun interne allocatie of wordt dat afzonderlijk bepaald in hun democratische besluitvormingsorganen?

De heer Koenraad Debackere: De middelen die elke instelling die humane wetenschappen inricht, met de eigen interne allocatie aan de humane wetenschappen geeft, variëren van instelling tot instelling. De vork is 30 tot 35 percent. Dat betekent dat in een universiteit met humane wetenschappen, exacte wetenschappen

en biomedische wetenschappen elke geleding ongeveer een derde van die middelen krijgt. Meestal is het zo dat de richtingen die volgens het externe model het meeste bijbrengen, zijnde de biomedische richtingen, deels getemperd worden in de interne allocatie omdat men ervan uitgaat dat er voor die richtingen altijd in zekere mate een overflow is vanuit de universitaire ziekenhuizen. In die zin treedt er een interne herverdeling op in het voordeel van de humane wetenschappen.

De VLIR vindt het academisch bibliografische bestand niet alleen om financiële redenen belangrijk, ook de erkenning en de visibiliteit van de humane en sociale wetenschappen spelen een rol. Vandaag tellen de humane wetenschappen in de onderzoeksleutels van de interne allocatiemodellen vaak niet mee. Er is immers geen systematisch gemeten output. Voortaan zullen de humane wetenschappen expliciet kunnen worden erkend omdat de outputmeting, die er al is voor exacte en biomedische wetenschappen, er dan ook voor hen zal zijn. De evolutie van de interne allocatie in die richting is belangrijk en het ontwerp zal die een duwtje in de goede richting geven.

De universiteiten zijn uiteraard overtuigd van de noodzaak van de tweede democratiseringsgolf. Er is geen universiteit die met de subsidies gewoon doet waar zij zin in heeft. De meeste universiteiten hebben eigen beleidsplannen, beleidsmaatregelen en instrumenten daarvoor gecreëerd. Dat betekent niet dat het doel bereikt is. Er is nog veel werk, maar er zijn ook nog tal van onbekende factoren, onder meer de toegang en de begeleiding van allochtone studenten. Bepaalde middelen uit de basisfinanciering worden daar trouwens nu reeds aan besteed.

Uiteraard is de VLIR vertegenwoordigd in de Vlor. De VLIR heeft de adviezen mee ontwikkeld, maar ook gezegd met welke punten hij minder of meer akkoord was. Dat is terug te vinden in de verslagen.

Mevrouw Cathy Berx: Ik denk gewoon dat er geen meetlat is om de output van de humane wetenschappen te meten. Dat is een nuanceverschil ten opzichte van geen output. In het model komt er allicht een meetlat om de output op een correcte manier te meten.

In welke mate speelt de onderwijsbevoegdheid van een instelling positief of negatief mee voor de middelen die gegenereerd worden in het model? Zijn daar andere bedenkingen bij?

Het ontwerp legt de OBE's vast. Discussie over die waarden en de verhouding ervan zal natuurlijk altijd mogelijk blijven. De opmerking wordt gemaakt dat de verschillen in OBE-waarde tussen de humane en de andere wetenschappen stilaan toenemen. Ook aangaande het onderzoek zijn er bemerkingen. Zijn daar relevante opmerkingen bij? Hoe verhouden de decretaal bepaalde OBE-waarden zich tot de interne allocatie van de OBE's? Elke universiteit, onderzoeks- en onderwijsinstelling heeft immers een interne allocatie. Wat betekenen die middelen voor onderwijsbelasting in de totale financiering?

De heer Robert Voorhamme: De discussie over de wisselwerking tussen interne en externe allocatie is interessant. Blijkbaar heeft de VLIR daar een beter zicht op. Staat de VLIR open voor een zekere convergentie tussen het extern en het intern allocatiemodel? Natuurlijk moet het nieuwe financieringsmodel eerst geoperationaliseerd zijn vooraleer daarover kan worden geoordeeld.

De heer Koenraad Debackere: De VLIR pleit heel duidelijk voor de bestuurlijke autonomie van de instellingen. Het convergeren en congrueren van interne en externe allocatiemodellen zou juist die interne autonomie ondergraven. Daarmee wil ik niet zeggen dat instellingen op het vlak van interne allocatie niet kunnen leren van elkaar. Een homogene aanpak is echter niet wenselijk. Elke instelling wil een aantal eigen accenten leggen.

Er is een transfer naar de humane wetenschappen. Dat betekent dat in de interne allocatie de OBE-waarden van de humane wetenschappen anders, lees iets meer, bedragen dan de OBE-waarden van het financieringsmodel. OBE-waarden correct berekenen is echter moeilijk. Misschien kan het nieuwe boekhoudsysteem helpen om meer objectieve antwoorden te geven. De universiteiten werken vandaag met een cashboekhouding zodat het onmogelijk is om bedrijfseconomisch en analytisch te bekijken wat een bepaalde opleiding kost. Er is dus een grote gegevenslacune. De OBE-waarden kennen accentverschillen tussen landen. In het Verenigd Koninkrijk echter werken de universiteiten al jaren met een full cost model. De OBE-waarden daar zijn vergelijkbaar met de Vlaamse. De OBE-waarden voor masteropleidingen in de geneeskunde in het Verenigd Koninkrijk liggen in de buurt van de 4,5, bij de humane wetenschappen bedragen ze 1.

De onderwijsbevoegdheid heeft uiteraard een impact, zowel op interne als op externe allocatie. De onder-

wijsbevoegdheid werkt echter in twee richtingen. Het is niet omdat een instelling een bepaalde opleiding niet heeft dat ze noodzakelijkerwijze benadeeld is. Niemand stelt zich bijvoorbeeld de vraag of de ingenieurswetenschappen correct vertegenwoordigd zijn. Het is bekend dat ingenieursfaculteiten een andere finaliteit hebben dan alleen maar publiceren. Ze creëren immers industriële output die niet noodzakelijk een publicatie is. Daarmee houdt het model ook niet echt rekening. Dat is trouwens moeilijk te objectiveren. De ingenieursfaculteiten zouden dus kunnen argumenteren dat, omdat er enkel rekening gehouden wordt met de publicaties, ze ondervertegenwoordigd zijn ten opzichte van de reële output die ze creëren. Ook instellingen die een bepaalde opleiding aanbieden, kunnen dus relatief gezien benadeeld zijn ten opzichte van andere die ze niet aanbieden. Daarmee wil ik niet zeggen dat alles rigoureus in kaart gebracht is.

De heer Jef Tavernier: Het verwondert me dat de universiteiten nog altijd met een cashboekhouding werken.

De heer Koenraad Debackere: Sinds 1 januari 2008 zijn de universiteiten overgestapt op de nieuwe boekhouding.

Mevrouw Cathy Berx: Ik vraag me af of het voorbeeld van de opleidingsbevoegdheid goed gekozen is. Natuurlijk heeft dat effecten op de onderzoeksoutput. De ingenieursfaculteit kan echter andere geldstromen genereren. Die moeten ook in kaart gebracht worden om te beoordelen wat de impact is van de onderwijsbevoegdheid op de financiering en op het model.

De heer Koenraad Debackere: Ook de andere geldstromen evolueren. In de tweede en de derde geldstroom waren de ingenieursfaculteiten tot voor vijf jaar meest prominent aanwezig. Vandaag zijn andere faculteiten, in casu in de biomedische wetenschappen, die leidende rol aan het overnemen.

4. PROF. DR. FREDDY MORTIER

4.1. Toelichting door de heer Freddy Mortier, decaan Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

De heer Freddy Mortier, UGent, decaan van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte en voorzitter van de Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschap: Ik spreek niet namens de UGent, maar wil het heb-

ben over de relatie van het ontwerp met de humane wetenschappen. Ik heb nogal wat ervaring met de meting en de vergelijking van onderzoekskwaliteit in zeer uiteenlopende humane wetenschappen.

Het voorontwerp zou voor de humane wetenschappen bijzonder negatief kunnen uitvallen. Het huidige ontwerp en de amendementen lossen het probleem eigenlijk op. Nogal wat standpunten die in de pers verschenen zijn, wezen op het gevaar voor marginalisering.

Algemeen volg ik het standpunt van de VLIR. Ik vind het zeer positief dat onderzoek als onafhankelijke financieringscomponent wordt erkend. Mijn voorbehoud daarbij gaat over de relatie onderwijs-onderzoek. Er bestaat een zeker gevaar voor onderfinanciering van het onderwijs. Veel zal afhangen van de interne allocatiemechanismen in de universiteit.

De kritieken van de humane en gedragswetenschappen gaan in verschillende richtingen. Zo zou de onderzoeksoutput niet meetbaar zijn, bepaalde talen, met name het Engels, zouden een zekere voorkeur krijgen. Het academisch onderzoek op lokaal vlak, bijvoorbeeld sociologisch onderzoek in verband met de Vlaamse oriëntatie op taal en cultuur, zou veel minder kunnen worden gevaloriseerd.

Die kritieken worden verklaard door de volgende elementen in het voorontwerp van decreet. Zowel voor de onderzoekssokkel als voor het variabele onderwijsdeel wordt er verwezen naar het decreet dat de verdeling van de middelen voor de bijzondere onderzoeksfondsen van de universiteiten regelt. Dat artikel definieert een publicatie als iets dat verschenen is in een tijdschrift verwerkt voor de Science Citation Index Expanded (SCIE). Een citatie wordt daar ook aan gekoppeld. Voor de humane wetenschappen worden bijgevolg enkel publicaties en citaties vermeld in de Arts and Humanities Citation Index (AHCI) en in de Social Sciences Citation Index (SSCI) in rekening gebracht. Die twee indexen zijn ontoereikend en zelfs een contra-indicatie voor het bepalen van kwaliteit van output in de meeste disciplines in de humane wetenschappen.

In het voorontwerp van decreet werd geredeneerd dat de interne allocatiemechanismen het probleem van het niet in kaart brengen van de humane wetenschappen moesten oplossen. Dat wordt ervaren als een bijzonder zwakke positie. De beta- en gammawetenschappers ervaren dat als zij die middelen afstaan

aan onderzoekers die onvoldoende publiceren. Dat ondergraaft de symbolische positie van de humane wetenschappen.

Uit de database van het bibliografisch bestand van de UGent blijkt de invloed van het enkel in kaart brengen van de SCIE (zie bijlage p. 37). In de humane en gedragswetenschappen past ongeveer 10 percent van de publicaties in de ISI Thomson. In de natuur- en toegepaste wetenschappen en medische wetenschappen is dat aandeel veel groter. Eigenlijk wordt 15 percent van de publicaties in de humane wetenschappen in rekening gebracht, voor de natuur- en toegepaste wetenschappen 83 percent en de medische wetenschappen 82 percent. Daaruit blijkt dat het instrument niet geschikt is om de output in de humane wetenschappen te meten. Het grootste deel van de output bestaat uit hoofdstukken in boeken, goed voor 15 percent, uit publicaties in peer-reviewtijdschriften. De kwaliteit van die tijdschriften is uitstekend maar ze komen niet voor in de ISI-index. Voorts zijn er boeken en publicaties die eerder te beschouwen zijn als populariserend en lokaal. Die bestaan uiteraard veel minder in de natuur- en toegepaste wetenschappen en de medische wetenschappen.

Bij de uitwerking van het nieuwe stelsel heeft de minister zich gebaseerd op het Noorse voorbeeld (zie bijlage p. 38). In Noorwegen is nu ook een eigen bibliografisch meetinstrument uitgewerkt voor de output van de sociale wetenschappen. Dat meetinstrument is zeer geschikt en biedt een antwoord op de bovengeschetste problemen. Ook in Noorwegen komt slechts een klein percentage van de publicaties in de humane wetenschappen in de ISI voor. Bij de toegepaste en natuurwetenschappen, de klinische wetenschappen, komen ISI-artikelen veel frequenter voor. Het heeft dus iets te maken met de publicatiepatronen die voor de humane wetenschappen sterk afwijken van de anderen, maar ook met het belang van boeken en hoofdstukken in boeken.

De conclusie is duidelijk: de meting van onderzoeksfinanciering volgens de BOF-standaarden zoals die vandaag bestaan, geeft onvoldoende dekking voor de humane en de gedragswetenschappen. Er komen geen boeken of hoofdstukken in boeken in voor. Volgens de directeur van ISI Thomson gebeurt, naargelang de discipline 45 tot 70 percent van de citaties in de ISI, in boeken en in hoofdstukken in boeken, referenties die in artikel 1 van het BOF-decreet niet meetellen. Ze worden dus wel geciteerd in SCIE maar tellen niet mee voor de allocatie van middelen.

Uit casestudies voor archeologie en taalkunde, blijkt dat het stimuleren van ISI-publicaties in strijd is met peer-oordelen over wat excellent onderzoek in de discipline is. CSIE geeft wel degelijk een aanvaardbare dekking voor sommige disciplines, bijvoorbeeld Engelse taal- en letterkunde en wijsbegeerte, maar absoluut niet voor sommige andere disciplines. Er is bijvoorbeeld maar één niet-algemeen ISI-tijdschrift voor indologie, sinologie, japanologie. ISI-tijdschriften voor humane wetenschappen zijn geregeld verouderd. Die zijn een rem voor innovatief onderzoek.

SCIE is als beleidsinstrument onverenigbaar met good practice op vlak van humane wetenschappelijk onderzoek. Bij de indienstneming en de evaluatie van personeel wijken de faculteiten in de humane wetenschappen daar stelselmatig vanaf omdat ze telkens vaststellen dat excellentie niet samenvalt met de ISI-standaarden.

Dat betekent niet dat de output in de humane wetenschappen niet meetbaar is. Op dit moment is de European Science Foundation bezig met het opstellen van lijsten van verschillende sociale en humane wetenschappen. Die lijsten komen tot stand door zelfregulatie van wetenschappers en zullen wel degelijk bruikbaar worden. Momenteel zijn ze nog niet voldoende ontwikkeld en wordt er nog een correctiemechanisme gebruikt. Op termijn kan het wel degelijk een goed instrument worden.

Voorts is er nog het bibliometrische model ontwikkeld door het Norwegian Institute for Studies in Innovation, Research and Education. Dat stoelt op de idee van regionale of nationale bibliografieën voor de evaluatie van het onderzoek. Het model geeft een bepaald gewicht aan verscheidene types van publicaties.

Een andere techniek, gebruikt door de Higher Education Funding Council for England, is een database over meerdere jaren geïnduceerd uit goedgekeurde onderzoeksprojecten. Het achterliggende idee is altijd hetzelfde: de enige betrouwbare standaard is peer review. Daarom moet er worden gezocht naar proxy's voor die peer review. Het is immers niet mogelijk om elke publicatie te onderwerpen aan peer review. Publicaties worden al beoordeeld bij de evaluatie van onderzoeksprojecten. Het is mogelijk die gegevens te gebruiken als aanzet voor de opbouw van de bibliografie.

Het bibliografisch model van Noorwegen wordt ondertussen ook gebruikt in Zweden. Brännström heeft een rapport ontwikkeld waarin hij aanbeveelt

om op dezelfde manier tewerk te gaan. Bij publicaties moeten wetenschappers de hoogst mogelijke kwaliteit nastreven die in de discipline haalbaar is. Het is correct dat ISI een tendens naar taalbias vertoont. Er wordt veel meer in het Engels gepubliceerd dan in andere talen. De Spaanse taal komt vaak voor, maar toch onvoldoende. Voor bijvoorbeeld de Romaanse taalkunde of Duitse taalkunde of literatuur is er onvoldoende dekking. In een alternatief systeem zoals het voornoemde, is dat perfect vermijdbaar. De publicatietaal moet bepaald worden door de normen van de internationale wetenschappelijke gemeenschap. Over de Nederlandse letterkunde wordt uiteraard in het Nederlands gepubliceerd, ook buitenlandse Neerlandici oriënteren zich op het Nederlands. Publicaties over Duitse taalkunde of geschiedenis hebben een andere referentietaal dan het Nederlands. Soms zijn er meerdere referentietalen, voor de slavisten bijvoorbeeld het Russisch en het Engels.

Het amendement bij artikel 29 voegt een paragraaf 5 en 6 toe. Het voorstel voor een Vlaams academisch bibliografisch referentiebestand lost alle problemen met ISI voor humane wetenschappen op, als ten minste de VLIR-commissie, belast met de opstelling van dergelijke databank, verstandig genoeg omspringt met de verschillende aspecten van het humaan wetenschappelijk onderzoek. Er is ook een garantie ingebouwd van 20 percent variabel onderzoeksdeel voor de humane wetenschappen. Dat is positief, maar het is onduidelijk op welke overweging de proportie gebaseerd is. Ik kan dus niet oordelen of het een zinvol getal is.

Een ander amendement stelt een overgangsmaatregel voor. Volgens mij zijn er andere criteria om die midelen te verdelen.

4.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de heer Freddy Mortier

De heer Dirk De Cock: Excellentie voor humane wetenschappen valt volgens de spreker niet samen met CSIE. De faculteiten hanteren eigen referenties voor bijvoorbeeld promoties. Er bestaan door zelfregulatie opgestelde en reviseerbare lijsten. Welke stappen zal de universitaire wereld ondernemen om de lijsten te laten opnemen in het academisch bibliografisch bestand? Is dat wenselijk? Is de lijst kant en klaar of moet ze nog verder beoordeeld worden?

De heer Freddy Mortier: Aan de VLIR-werkgroep is gevraagd zo veel mogelijk aan te sluiten bij de

European Science Foundation-initiatieven. Er is ook gevraagd om te overleggen met de juristen. ISI betekent voor die discipline niets, ze beschikt over een eigen lijst, opgesteld in overleg tussen de verschillende Vlaamse rechtsfaculteiten.

5. PROF. DR. HERMAN DE DIJN

5.1. Toelichting door de heer Herman De Dijn, hoogleraar

De heer Herman De Dijn, hoogleraar Hoger Instituut voor Wijsbegeerte Centrum Cultuur en Filosofie KULeuven: Ik vermoed dat ik uitgenodigd ben om het probleem van de publicaties in de geesteswetenschappen te bespreken. Daarom zal ik het vooral daarover hebben. Mijn expertise in deze aangelegenheid: ik ben jarenlang onderzoeker, ik ben vice-rector voor de humane wetenschappen geweest aan de KULeuven. In die hoedanigheid heb ik veel aandacht besteed aan het probleem van de evaluatie van onderzoek in de humane wetenschappen, ook al behoorde dat niet strikt tot mijn 'portefeuille'. Ik heb deel uitgemaakt van diverse buitenlandse visitatiecommissies voor onderzoek en onderwijs. Ik ben actief lid geweest van de werkgroep 'Bibliometrie in de Humane Wetenschappen' van de KVAB (Standpunt nr 3).

Ik begin met enkele principes: ten eerste, academisch onderwijs moet heel nauw aansluiten bij onderzoek. Dat is ook zo in de domeinen van taal- en literatuurstudie, geschiedenis, filosofie enzovoort. Van alle docenten wordt verwacht dat ze hun onderwijs steunen op eigen onderzoek. Ten tweede is er een rechtmatig streven in de politiek naar het eerlijk en objectief verdelen van geld in functie van de goede gang van zaken in onderwijs en onderzoek. De vraag is of dat hetzelfde is als het streven naar topkwaliteit in onderzoek. Daarover moet de politieke wereld nadenken. Ik denk persoonlijk dat dit niet noodzakelijk hetzelfde is.

Geld eerlijk en objectief verdelen tussen instellingen vergt een goed verdelingsinstrument. Dat gebeurt door te tellen. De vraag is natuurlijk wat men moet tellen. Voor de geesteswetenschappen is dat niet zo gemakkelijk, zoals hier al herhaaldelijk is vastgesteld. Het is duidelijk dat citaties niet volstaan. Niet dat er geen citaties zijn, maar citaties in de geesteswetenschappen hebben een heel eigen functie. Het kan ook niet zo zijn dat het verdeelinstrument alleen rekening

houdt met tijdschriften, zeker niet als de tellingen gebeuren door een privéfirma zoals ISI. De directeur ervan, de heer Small, heeft zelf gezegd dat ISI niet geïnteresseerd is in bepaalde soorten databanken (vooral in de geesteswetenschappen) omdat die heel moeilijk te organiseren zijn en dus economisch oninteressant zijn. De gedachte dat alleen tijdschriftartikelen geteld worden voor de humane wetenschappen is even absurd als de idee in de positieve wetenschappen alleen boeken te tellen. Het zou zijn alsof cyclocrossers voor de trofee van sportverdienste alleen zouden beoordeeld worden op wegwedstrijden.

In elk geval spelen boeken een enorme rol in de geesteswetenschappen. Dat blijkt niet alleen uit de door collega Mortier gepresenteerde grafieken. Voor het verkrijgen van een vaste positie (tenure) is het schrijven van boeken in een domein als geschiedenis in de VS zoveel belangrijker dan publiceren in tijdschriften.

Het eerlijk verdelen van middelen vergt – ik herhaal het – een bruikbaar, niet te ingewikkeld, en toch aan de discipline(s) aangepast instrument, waarvan de kostprijs niet exuberant is; tegelijk moet dat de globale kwaliteit van alle docenten-onderzoekers garanderen en bevorderen. Vandaar mijn voorstel: neem op een bepaald moment (het nuljaar) alle relevante publicaties van onderzoekers van een instelling, departement of faculteit die 'goed bezig is' en neem dat als globaal te halen norm voor alle instellingen enzovoort, voor de toekomst (dergelijke gegevens zijn al bekend aan de universiteiten). De eerste vraag die het parlement moet stellen, is of studenten en professoren goed bezig zijn. Als het antwoord daarop ja is, moet het goede niveau behouden blijven en eventueel verbeterd worden. Indicaties van 'de goede gang van zaken' blijken uit allerlei indicatoren: visitaties, internationale ranglijsten, de manier waarop de studenten en professoren gewaardeerd worden in het buitenland enzovoort (voor een interessant voorbeeld van algemeen evaluatiesysteem voor alle docenten in een bepaalde discipline, zie VLIR-rapport Rechten).

Om bureaucratische redenen kiezen voor een rigide systeem (bijvoorbeeld alleen 'internationale' publicaties) waaraan alle disciplines zich moeten aanpassen, is uit den boze. Bezwaren van onderzoekers dat de eigen onderzoekspraktijk niet beantwoordt aan dat systeem afdoen als angst voor controle, is onaanvaardbaar. Globaal kwaliteit meten van onderzoek van een discipline of instelling is iets anders dan topkwaliteit beoordelen en bevorderen. Ik ben het niet eens met de uitspraak van de vorige spreker dat alleen de hoogst mogelijke kwaliteit aanvaardbaar is. Dat is

niet werkbaar. Publicaties die onvoldoende aansluiten bij de internationale normen in die discipline, zouden dan ongewenst zijn. Ook dat is niet haalbaar. Sommige professoren hebben bijvoorbeeld een grote onderwijsopdracht en moeten ook onderzoek doen. Zij kunnen niet altijd op een bepaald niveau publiceren. Er zijn dus vele redenen om de evaluatie van de goede werking te scheiden van het stimuleren van topkwaliteit.

Het is natuurlijk nodig om per discipline vast te leggen wat precies topkwaliteit is. Het heeft geen zin dat in cijfers vast te leggen. Dat moet door inhoudelijke peer-evaluatie worden vastgesteld zoals nu al gebeurt (cf. evaluatie van excellentie-onderzoek in Nederland; cf. ook evaluaties in onderzoeksraden en FWO enzovoort). De universiteiten zijn ambitieus genoeg, ten opzichte van elkaar en ten opzichte van het buitenland, om te bepalen hoe dat moet en door wie. Dat moet niet centraal-bureaucratisch geregeld worden.

Er zou een Vlaams Bibliografisch bestand komen. Dat zal, wil het adequaat zijn, enorm gedifferentieerd moeten zijn. Hoe dat zal lukken (cf. VLIR-poging Rechten) is een raadsel. De samenstelling alleen al van goede lijsten van tijdschriften is een enorm probleem, laat staan boeken, hoofdstukken in boeken enzovoort. In de filosofie alleen al zijn er zoveel subdomeinen dat de lijst van 'internationale' tijdschriften die wij in Leuven hanteren meer dan 200 tijdschriften telt (en daar ontbreken toch nog bepaalde terreinen). Het bestand moet samengesteld worden door deskundigen die over al die domeinen en subdomeinen een goed oordeel moeten vormen over wat op te nemen en wat niet. Hun voorstel zou moeten goedgekeurd worden door internationale experts. In dat verband wordt vaak naar Europa verwezen, bijvoorbeeld naar de experts van European Science Foundation. Ervaringen met die instelling zijn niet bemoedigend, bijvoorbeeld wat betreft de samenstelling van lijsten van toptijdschriften (of zelfs van lijsten van wetenschapsdomeinen!). Als men de eigen experts niet vertrouwt, waarom zou men experten in Europese gremia wel vertrouwen? Hoe is hun selectie gebeurd? Door wie? Wie controleert de controleurs?

Slotsom: het zou wijs zijn als de politieke wereld eerst nagaat of er iets mis is. Zo niet, moet het goede behouden blijven en versterkt worden op een zo eenvoudig en efficiënt mogelijke wijze. Nieuwe maatregelen hebben altijd neveneffecten. De politici moeten die op voorhand pogen in te schatten, de nevenef-

ecten kunnen tot slechtere resultaten leiden dan de bestaande regeling. Zo hebben de hervormingen van het middelbare onderwijs in Nederland geleid tot een catastrofale situatie. Zelfs het Nederlandse parlement is zich daar nu van bewust.

Het huidige ontwerp heeft al negatieve effecten voor het ingevoerd is. Een excellente jonge onderzoeker uit de UGent vertelde mij onlangs dat jonge onderzoekers het nu onderling vooral hebben over hoeveel A1-publicaties ze al (of maar) hebben. Onderzoek in functie van aantal publicaties, niet in functie van wetenschap? Eigenlijk is onderzoek aan het verworpen tot een soort sport, waarin individuen, groepen of universiteiten de eersten willen zijn. Dat zou dezelfde nefaste gevolgen kunnen hebben als de huidige evoluties in de sportwereld.

5.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de heer Herman De Dijn

De heer Robert Voorhamme: Als parlements lid ben ik helemaal niet zeker of alle onderdelen van de humane wetenschappen wel goed bezig zijn. Dat is slechts een indruk omdat ik niets heb om het objectief te meten. Het credo van de toekomst, onder meer in het kader van de Lissabondoelstellingen, is inter- en multidisciplinariteit met respect voor verschillen. Hoe dan ook moet worden gestreefd naar gelijke kwaliteit tussen de disciplines die moeten samenwerken, en het halen van internationale doelstellingen. De spreker houdt daar relatief weinig rekening mee.

Daarenboven is het vreemd dat hij het argument gebruikt dat veel professoren een groot deel van hun tijd besteden aan onderwijs. Dat is allicht het geval, maar het gaat niet om een financieringssysteem van één professor, maar wel om een financieringssysteem van een geaggregeerd geheel. Dat een professor veel lesgeeft, wordt gecompenseerd door meer onderzoek van andere professoren. Zo kunnen alle professoren hun onderwijs stoelen op wetenschappelijke gegevens.

De heer Herman De Dijn: Mijn voorstel is precies om de kwaliteit van het geheel te beschouwen. Allicht scoren niet alle universiteiten op alle domeinen even goed. Dat is overal zo, ook in het buitenland. De globale kwaliteit kan wel geëvalueerd worden. Topkwaliteit evalueren is iets anders. Daarvoor bestaan er FWO-commissies, peer-review enzovoort. Ik pleit juist voor het meten en controleren globaal op een

adequate manier: zoals het tellen van het aantal (van soorten) publicaties van een instelling die goed werk levert en dat dan te toetsen aan de globale output van andere instellingen van dezelfde aard. Dat is eenvoudig. Zo kunnen instellingen op een algemene manier geëvalueerd worden.

De heer Robert Voorhamme: Hoe zal bepaald worden welke instellingen goed bezig zijn? Dat is een vorm van nulmeting.

De heer Herman De Dijn: Nulmeting kan best een meting zijn bij wie goed bezig is; anders moet men een wellicht onwerkbaar systeem gaan opstellen. Meten zal dan gecontroleerd worden door experts uit het buitenland. Wie zal die experts kiezen? Zijn het wel de meest geschikte experts? Die kan men ook wantrouwen. Laat ons vertrekken van vertrouwen en een eenvoudig systeem opzetten. Vandaar mijn pleidooi om de evaluatie van de algemene werking te scheiden van de evaluatie van de topkwaliteit.

6. VLAAMSE VERENIGING VAN STUDENTEN (VVS)

6.1. Toelichting van het standpunt van de VVS

Mevrouw Gertie De Fraeye, Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS): Aan het financieringsdocument is lang gewerkt. VVS was niet altijd even tevreden over de voorstellen, dat blijkt uit de acties die we gevoerd hebben. In maart 2007 diende VVS, gesteund door 18.000 handtekeningen, een verzoekschrift in. Onlangs waren er grote betogingen in Gent en Brussel.

De VVS klaagt het democratisch deficit aan omdat het ontwerp grotendeels al in voege getreden is op 1 januari 2008. Ondanks het lange parcours, is de steun zeker niet algemeen. Daarom wil de VVS nog een paar kleine wijzigingen met ingrijpende gevolgen voor een democratischer en kwaliteitsvoller hoger onderwijs voorstellen.

In de nieuwe outputfinanciering zijn de gedelibereerde studiepunten niet opgenomen. Die worden ook niet meegerekend in het leerkrediet. De VVS vreest dat de deliberatie en de compensatie in heel wat instellingen zal verdwijnen. Op heel wat plaatsen wordt de deliberatie trouwens nu al afgebouwd. Nochtans heeft deliberatie een meerwaarde. Ze zorgt

er immers voor dat studenten vakken niet onnodig meeslepen. Uit een intern onderzoek van een instelling bleek dat twee derden van haar afgestudeerden ooit gedelibereerd is. Statistisch gezien geldt dat dus ook voor de aanwezigen hier.

Zonder deliberatie zal de studieduur verlengen. De VVS vreest dat docenten genadetientjes zullen geven zodat studenten net nog slagen en zo meetellen voor de financiering. De VVS is daar niet zo gelukkig mee omdat ze kwaliteitsvol onderwijs wil. Het is belangrijker studenten te beoordelen op hun totale studieprestaties. Een examencommissie kan dan door deliberaties beslissen of een student voldoende capaciteiten heeft. Professoren aan instellingen met nultolerantie geven publiekelijk toe dat ze wel al eens een genadetientje geven. De vrees is dus niet uit de lucht gegrepen. De VVS zou graag hebben dat de gedelibereerde studiepunten ook als verworven studiepunten meetellen in de outputfinanciering.

De outputfinanciering houdt gevaren in voor de onderwijskwaliteit. De visitatie en accreditatie bewaken de onderwijskwaliteit, maar omdat ze slechts om de acht jaar plaatsvinden vormen ze geen garantie. De slaagkansen van studenten zijn sociaal vertekend. Studenten van bepaalde kansengroepen hebben minder kansen op slagen. Dat effect wordt nog eens extra in de verf gezet door de outputfinanciering. Instellingen hebben er immers belang bij om precies die studenten met veel slaagkansen te rekruteren. De VVS vraagt dan ook om de invloed van de outputfinanciering op de onderwijskwaliteit en de diversiteit op te nemen in de evaluatie van het systeem.

De wegingscoëfficiënt van 1.5 voor kansengroepen is te klein en verkeerd gedefinieerd. De belangrijkste indicator is de beursstudent. Dat criterium valt niet samen met de student met doorstromingsproblemen. De beursstudent die zijn jokerkrediet kwijtspeelt en dus niet goed doorstroomt, verliest de weging van 1.5. Net die studenten hebben extra zorg nodig. De VVS stelt dan ook voor om de beursstudentenindicator te laten afhangen van het aantal studenten dat aan beurstarief inschrijft en niet van het aantal studenten dat een beurs krijgt. De voorgestelde definitie voor een student met een functiebeperking dekt slechts een honderdtal studenten. Niet inbegrepen zijn onder meer studenten met psychische problemen, met leerstoornissen.

Voor de weging zijn plafonds ingesteld. Behalve voor de professionele bachelors is er geen groeimarge meer. Dat blijkt trouwens al uit het aantal beursstudenten.

Daarenboven is de stimulans te klein om een beleidsverandering teweeg te brengen. De financiering en dus de plafonds zou rekening moeten houden met de groei van het aantal studenten van een bepaalde doelgroep en met de toekomstige uitbreiding van de studentenkenmerken. Door de plafonds is dat onmogelijk.

Voorheen zou het Aanmoedigingsfonds 5 percent van het budget voor hoger onderwijs bevatten, ondertussen is dat geslonken tot 1 percent. De verdeling houdt ook geen rekening met de aanwezigheid van doelgroepen: de beursstudenten zijn goed verspreid, terwijl dat niet het geval is voor andere studentengroepen met lagere slaagkansen, bijvoorbeeld allochtone studenten. Dat is jammer. De tweede democratiseringsgolf en de gelijke kansen worden als een prioriteit aangekondigd, maar de middelen in het fonds zijn te klein om het beleid grondig te wijzigen.

De VVS heeft een minderheidsstandpunt over het leerkrediet. De vereniging is ervan overtuigd dat het leerkrediet net die studenten treft die minder goed doorstromen. Het systeem zou de studenten responsabiliseren. De VVS vreest net dat het leerkrediet studieduurvertraging zal veroorzaken in plaats van de zo nagestreefde versnelde doorstroming. Bepaalde studenten zullen, om zeker niet te falen, een kleiner aantal studiepunten per jaar inzetten en zo zal de studieduur verlengen. Het leerkrediet is daarenboven een complex systeem dat een grote administratieve belasting vormt. De VVS vraagt de opname van een grondige evaluatie van het leerkrediet in het ontwerp.

Gedelibereerde studiepunten worden zoals gezegd niet meegeteld in de outputfinanciering of in het leerkrediet. In de principesnota die het leerkrediet invoerde, werden de gedelibereerde studiepunten wel nog meegeteld. Door het niet-meerekenen van de gedelibereerde studiepunten wordt het oorspronkelijke pakket van 140 studiepunten beperkt. De VVS vraagt een kredietuitbreiding tot 180 studiepunten. Een andere, meer structurele oplossing is dat de gedelibereerde studiepunten meegerekend worden voor het leerkrediet, zelfs als ze niet tellen voor de outputfinanciering.

De VVS verzet zich ook tegen het aftrekken van 140 studiepunten van het leerkrediet na het behalen van het eerste masterdiploma. De modale student houdt dan nog 60 studiepunten over en kan net nog een tweede opleiding doen. Een student die ooit gedeli-

bereerd of geheroriënteerd is, beschikt niet meer over 60 studiepunten, nodig om zich in te schrijven voor een extra opleiding. Dat is onrechtvaardig. Vaak zijn het studenten in de humane wetenschappen die een tweede opleiding volgen, om hun kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren. Zij zijn al benadeeld door het puntengewicht van hun opleiding. De VVS vraagt om voor een tweede masteropleiding slechts zo veel studiepunten af te trekken tot de student er nog 60 overhoudt.

Voor het leerkrediet is er geen beroepsprocedure. Dat is jammer want de slaagkansen zijn niet voor iedereen gelijk, bijvoorbeeld zwaar zieken zijn benadeeld. Daarenboven wordt er geen rekening gehouden met onvoorziene omstandigheden. Als een student door een sterfgeval in de familie tijdens de examens, niet slaagt of gedelibereerd wordt, worden de studiepunten toch nog afgetrokken met de voornoemde gevolgen. De VVS pleit voor een genaderechtbank op Vlaams niveau. Dat zou kunnen door een nieuwe kamer voor het leerkrediet toe te voegen aan de raad voor betwisting inzake studievoortgangbeslissingen.

De VVS pleit niet voor de financiering van alle bana-ba's en manama's. Het onderwijsbudget is beperkt. Het is dus belangrijk dat het geld naar maatschappelijk relevante opleidingen gaat. Dat zijn er echter meer dan diegenen die nu gefinancierd worden. Het beurs- en bijnabeurstarief gelden daar niet voor. Vaak bieden die opleidingen betere kansen op de arbeidsmarkt, maar studenten met minder financiële middelen krijgen de kans niet ze te volgen. De VVS vraagt een beurstarief voor de financierbare bana-ba's en manama's en daarenboven een sociale correcties op basis van een herverdeling binnen de niet-financierbare aanvullende opleidingen.

Sommige opleidingen vragen hoge inschrijvingsgelden, tot 25.000 euro. Daarvoor bestaan er drie mogelijke criteria: een samenwerking met de beroepswereld, de kosten en de internationale uitstraling. De VVS vindt het beter dat die opleidingen aan minstens twee in plaats van slechts één criterium moeten voldoen. Daarenboven moet het al dan niet beantwoorden aan de eisen grondig verantwoord worden. Het internationaal karakter zou bijvoorbeeld gestaafd moeten worden aan de hand van een accreditatierapport.

In het Financieringsdecreet is een artikel geslopen dat de discriminatie inzake studiegeld van studenten uit landen buiten de Europese economische ruimte

invoert. Studenten uit een Bolognaland dat niet tot de Europese economische ruimte behoort, moeten een hoger studiegeld betalen. De VVS vraagt de oude regeling te behouden.

Universiteiten krijgen voortaan een onderzoeksbudget, voorheen was de basisfinanciering enkel berekend op onderwijsindicatoren. Het gevolg daarvan is dat er steeds minder middelen zijn voor onderwijs. De pedagogische kwaliteiten van docenten zijn zelden van belang bij aanwerving of promotie. De aandacht voor onderwijs daalt. De VVS vreest dat de onderwijskwaliteit daardoor zal worden aangetast. De internationale 3 percentnorm voor onderzoek is blijkbaar belangrijker dan de 2 percentnorm van het bbp voor hoger onderwijs.

Voor de humane wetenschappen is de VVS het als mede-initiatiefnemer uiteraard volledig eens met het verzoekschrift dat straks wordt toegelicht. De onderzoeksfinanciering houdt veel te weinig rekening met de specificiteit van de humane wetenschappen. De VVS wil echter de nadruk leggen op het onderwijsbudget. Een student in de humane wetenschappen heeft een wegingscoëfficiënt 1, terwijl een masterstudent in de tandheelkunde een factor 4.2 heeft. In de meeste exacte wetenschappen is de wegingscoëfficiënt 3. Intern worden die middelen wel herverdeeld. Waarom kan dat dan niet ineens in het Financieringsdecreet? Heel wat faculteiten in de humane wetenschappen kampen al met financiële problemen.

Het fundamentele probleem blijft onopgelost. De hogescholen en dan zeker de kunstopleidingen, worden te weinig gefinancierd. Door het nieuwe onderzoeksbudget is er een transfer van onderwijs naar onderzoek. Dat betekent dat er minder geld is voor onderwijs. De middelen worden onvoldoende geïndexeerd. Het kliksysteem zorgt ervoor dat de budgetten van instellingen met een snel groeiende studentenpopulatie niet snel genoeg evolueren. De VVS pleit voor een snellere stijging, maar in het algemeen ook voor meer Vlaamse middelen voor hoger onderwijs.

6.2. Vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de VVS

De heer Robert Voorhamme: Ook ik vrees dat de hervormingen zullen leiden tot een studieduurverlenging. De belangrijkste oorzaak is echter het Flexi-

biliseringsdecreet en niet het Financieringsdecreet. Is de VVS voorstander van wijzigingen aan dat decreet? Is de VVS het eens met de invoering van een tijdslimiet naast het leerkrediet?

Mevrouw Nele Spaas, VVS: Flexibilisering houdt inderdaad een gevaar in voor studieduurverlenging en studieduurvertraging. Verlenging betekent dat een student studiepunten moet ophalen omdat hij gebuisd was. Studieduurvertraging betekent dat een student kleinere pakketten per jaar kiest en daardoor langer over de studie doet.

De VVS is altijd voorstander geweest van flexibilisering met de handrem en dus het behoud van de goede aspecten van het jaarsysteem, onder andere het deliberatiesysteem. Ook het parlement en de regering waren daar destijds voorstander van. Dat systeem biedt de mogelijkheid om buispunten te compenseren of rekening te houden met overmacht. Het is vreemd dat het ontwerp, dat inzet op rendementsverhoging, de deliberaties dreigt uit te hollen. Dat zou kunnen worden opgelost door de flexibiliseringsregeling aan te passen en bijvoorbeeld te opteren voor dwingendere bepalingen en minimale verplichtingen om buispunten te tolereren. Volgens de VVS is het beter dat de financiering niet stimuleert om deliberaties verder af te bouwen. Daarom pleit de VVS ervoor de gede-libereerde studiepunten te beschouwen als verworven studiepunten in de outputfinanciering en in het leerkrediet.

Onder meer de evolutie naar een zuivere creditaccumulatie aan bepaalde instellingen wordt als argument aangehaald om dat niet te doen. De VVS denkt echter dat het beter is de deliberaties met financiering te blijven steunen. Instellingen kunnen dan zelf kiezen. De financiering stopzetten maakt het onmogelijk om te blijven delibereren.

Een tijdslimiet druist in tegen het uitgangspunt van de flexibilisering. Een van de grote pluspunten van de flexibilisering is dat bepaalde groepen, bijvoorbeeld die met functiebeperkingen, die geen volledig pakket van 60 punten kunnen opnemen, wel met een diplomacontract tot een diploma kunnen komen. Tijdslimiet is dan niet wenselijk.

Mevrouw Cathy Berx: Ik heb grote waardering voor de belangstelling van de VVS voor de instroom, de doorstroom en de uitstroom van alle studenten, dus de democratisering. Het is echter jammer dat de ver-

eniging studenten met bepaalde kenmerken wil turven. Ik wil vermijden dat er een hele administratie opgezet wordt en dat studenten een bepaald label krijgen. Dat is niet verantwoord in het hoger onderwijs.

De sprekers hebben sterk de nadruk gelegd op het belang van het meerekenen van de gedelibereerde studiepunten. Het is jammer dat ze niet vermelden dat het euvel deels gecompenseerd wordt door de diplomabonus. De gedelibereerde studiepunten worden niet meegerekend omdat studenten die hun diploma niet halen, die credits niet verworven hebben.

Deliberaties zijn niet verplicht. Dat betekent dat er in de loop van het curriculum punten zijn waarvan niet precies duidelijk is hoe ze geregistreerd moeten worden: als gedelibereerd of niet-gedelibereerd. De in het ontwerp gemaakte keuzes zijn dus terecht.

De opmerkingen bij de outputfinanciering waren terecht in de eerste stadia van het voorstel, toen er gekozen werd voor de zuivere output. Worden de kritieken niet grotendeels ondervangen door de goede combinatie van input- en outputfinanciering?

Mevrouw Laurence Libert: Er zal een amendement ingediend worden om de deliberatiepunten mee te rekenen als het diploma gehaald wordt. Het betreft een reeks van tien studiepunten per jaar gedurende zes jaar. Komt dat tegemoet aan de opmerkingen van de VVS?

Overmacht is moeilijk te definiëren. Is het een goed idee om de beoordeling van overmacht toe te vertrouwen aan de examencommissie? Met welk systeem kan overmacht in rekening gebracht worden, zonder gevaar op misbruiken?

De heer Jef Tavernier: Deelt de VVS het standpunt van de Vlor om de banaba's en de manama's op dezelfde wijze te financieren?

Mevrouw Nele Spaas: De VVS drukt daar veel minder op maar is vooral bezorgd om de studiegelden. De criteria voor de financierbaarheid zijn nogal eng gericht op de arbeidsmarkt. De VVS denkt dat er maatschappelijk relevante opleidingen zijn die misschien niet rechtstreeks arbeidsmarktrelevant zijn. Als de overheid beslist om manama's en banaba's volledig of gedeeltelijk te financieren, is het niet meer dan logisch dat die opleidingen ook toegankelijk zijn voor minder kapitaalkrachtige groepen. Het studiegeld van heel wat groepen verhoogt substantieel, voorheen was er een uitzondering voor alle pas afgestudeerden die niet beroepsactief waren. Die uitzondering wordt geschrapt. Is dat niet strijdig met de standstillbepalingen van het internationale verdrag

inzake economisch, sociale en culturele rechten? De VVS pleit voor de herinvoering van het beurstarief. Slechts zo kan de minvermogende groep toegang krijgen tot de relevante opleidingen.

De instellingen hollen de deliberaties uit en evolueren meer in de richting van een zuiver compensatiesysteem. De examencommissies zijn door het Minidecreet afgeslankt, waardoor de echte deliberatie of de omvattende beoordeling minder gebeuren. Niet alle proffen die de student kennen, zijn aanwezig. Daarenboven is de beoordeling van overmacht toevertrouwen aan de instelling, bijvoorbeeld de examencommissie strijdig met het legaliteitsbeginsel. Het toekennen van leerkrediet gaat immers over financiering, een instelling krijgt dan macht om zelf te beslissen over haar financiering. Daarom stelt de VVS voor om de beoordeling van overmacht op centraal niveau te regelen zodat een instantie over alle uitzonderingen oordeelt. Die instantie kan dan een soort rechtspraak creëren met onder meer het voordeel van preceden-ten. De VVS vreest dat de beoordeling van overmacht door de instellingen tot grote verschillen zal leiden. Dat zal de rechtszekerheid voor de student ondermijnen.

Voor gedelibereerde studiepunten krijgt een student inderdaad geen creditbewijs. Het is gezond om een onderscheid te maken tussen flexibilisering en financiering. Alhoewel niet jaarlijks, blijft de examencommissie verplicht en dus deliberatie mogelijk. Het is voor de instellingen geen probleem om jaarlijks door te geven hoeveel studiepunten in het totaal gedelibereerd zijn. De financiering kan daar dan aan gekoppeld worden.

De tien extra mogelijke studiepunten vormen maar een minimale toegeving. Om te garanderen dat studenten na de masterdiploma nog een studie kunnen aanvatten, stelt de VVS voor om er steeds voor te zorgen dat er 60 studiepunten overblijven, en dus maximaal tot 60 studiepunten af te trekken. Zo kan de student zeker een tweede masterstudie aanvatten.

De loutere aanvulfunctie op het einde lost de problemen eerder in het studietraject niet op. Als de gedelibereerde studiepunten het leerkrediet niet kunnen aanvullen, zullen er ook dan al problemen ontstaan. Daarom zou de VVS dat liever structureel oplossen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Cathy BERTX

Monica VAN KERREBROECK

BIJLAGE 1

Standpunt van de Vereniging Beter Onderwijs Nederland over outputfinanciering

Standpunt Vereniging Beter Onderwijs Nederland over outputfinanciering

Hieronder volgt een algemene uiteenzetting over de outputfinanciering. De uitspraken zijn niet voorzien van literatuurverwijzingen. Het zijn opmerkingen "uit de losse pols" maar daarom niet minder waar. Op onze site www.beteronderwijsnederland.nl vindt u voldoende (wetenschappelijke) informatie om dit verhaal te bevestigen.

Laat ik maar meteen met de deur in huis vallen. De outputfinanciering is voor het Nederlandse hoger onderwijs buitengewoon desastreus geweest (voor universiteiten in mindere mate dan voor hogescholen overigens). We hebben dat zelfs in een persoonlijk gesprek met de Minister van Onderwijs benadrukt. Daarvoor hebben wij dat ook in verschillende gesprekken met het Parlement uitvoerig besproken. Outputfinanciering is slecht voor de kwaliteit van het onderwijs en nodigt uit tot fraude (zie hbo-fraude met buitenlandse studenten). Studenten die 15 jaar geleden nog niet eens hun propedeuse zouden halen, slagen nu met glans. In Nederland wordt de outputfinanciering vanwege de genoemde gevolgen uitgefaseerd; slechts een klein deel blijft output gefinancierd.

Waarom is het slecht? Wanneer het hoger onderwijs op deze wijze wordt gefinancierd, gaat het bij onderwijsinstellingen om een af te leveren product en niet om het opleiden van een persoon. Aangezien de instelling beloond wordt op de kwantiteit (het aantal afgeleverde diploma's) heeft zij alleen baat bij zoveel mogelijk afgestudeerden. Dat wil zeggen dat instellingen diplomamachines worden. Een school is geen koekjesfabriek die zoveel mogelijk in zo kort mogelijke tijd moet produceren. In Nederland ontstond zo zowel voor de student als voor het werkveld een zeer ongewenste situatie. Kwaliteit werd vervangen door kwantiteit omdat het eerste eenmaal geen geld oplevert en het laatste wel. Wat deden scholen?

Men voerde dubieuze "non evidence based" en bovendien veel goedkopere didactieken in (Nieuwe leren gecombineerd met het competentiegericht onderwijs*) onder het mom van de noodzakelijkheid van het zelfstandig werken van studenten en vanwege de vermeende "snel veranderende wereld". Kenmerk van deze didactieken is dat vakinhouden samengeplet werden tot een slappe soep in een zogenaamd project waarbij een vakinhoudelijk geschoolde docent niet nodig is. Men heeft dus veel minder docenten op de "betaalrol". Er werden veel niet en/of onderbevoegde docenten aangesteld onder de naam van coach of begeleider die stukken goedkoper zijn. Internet werd doel i.p.v. middel. Kennis werd onbelangrijk geacht. Inhoudstoetsting werd stukken minder belangrijk, ja zelfs overbodig.

Vervolgens gingen veel scholen nog bedrijfsmatiger denken. De meer dan 400 hogescholen gingen fuseren en nu kennen we 46 hogescholen met een waterhoofd aan management en andere overhead. Gemiddeld gaat er in Nederland op hogescholen van elke euro de helft en in enkele gevallen 75% naar overhead: mooie gebouwen en nog meer vreemde procesbewakers op afdelingen met sprekende namen om de processen voor het NVAO aanvaardbaar te maken en te houden.

Het is momenteel zelfs zo erg dat de lerarenopleidingen (dat zijn bij ons hogescholen) de laatste 15 jaar docenten afleverden die nog maar 20% van het vak overhielden in vergelijking met voorheen: zij werden opgeleid volgens genoemde didactische systemen. Deze docenten kregen dus van hun vak meer mee op hun vroegere middelbare school dan op die lerarenopleiding (dit is bewijsbaar en dus geen grap). Deze docenten weten zich van de prins geen kwaad en hebben geen idee wat inhoud en dus kwaliteit is. Zij zijn coach en geen docent meer. Met de outputfinanciering gaat het de scholen om het binnenhalen van zoveel mogelijk geld.

Gevolg van dit alles: studenten doen weinig, werken veel buiten school en halen alle vakken probleemloos. En zie daar: uitval sterk omlaag, kosten omlaag, studenten blij (want die denken in "korte termijn"), en scholen noemen zich "excellent" omdat ze veel geslaagden hebben.

De overheid blij, bijna iedereen blij behalve degenen die gingen voor inhoudelijk onderwijs van een hoog niveau en van een goede kwaliteit: de (oudere) docenten, de ouders en de werkgevers.

Nederland heeft de afgelopen 10 jaar erg veel studenten afgeleverd van een veel te laag niveau en van geringe kwaliteit. De Duitsers noemen de Nederlandse tomaten Wasserbomben: mooi van buiten maar smaakloos. Deze metafoor is zonder enig voorbehoud van toepassing op 75% van de Nederlandse (hogeschool)studenten.

De outputfinanciering heeft vanuit alle kanten het slechts mogelijke bij elkaar gebracht en het slechtst mogelijke gegenereerd. Niet voor niets zijn wij als vereniging in rap tempo groot geworden en gesprekspartner in het onderwijsdebat geworden zowel in de politiek als in de media. Niet voor niets staan de media in Nederland bol van berichten over de slechte kwaliteit van het onderwijs. Niet voor niets is er een parlementair onderzoek geweest en Nederlandse leerlingen staken met tienduizenden vanwege de inhoud van hun lessen. De grootste fout die de overheid gemaakt heeft, is dat de scholen te veel autonomie kregen en een lumpsum financiering op basis van het aantal afgeleverde diploma's en

ingeschreven studenten (na een bepaalde tijd).

Niet voor niets lopen in uw land de universiteiten en ook andere scholen vol met Nederlandse studenten. Dat moet u te denken geven.

Outputfinanciering kan alleen werken als de output de afrekenbare kwaliteit van het onderwijs is.

Outputfinanciering in het onderwijs op basis van uitstroom? Begin er niet aan.

Met vriendelijke groeten,

Presley H. Bergen, bestuurslid politiek en communicatie

Beter Onderwijs Nederland

www.beteronderwijsnederland.nl

tel: 0031641131133/0031642203657

BIJLAGE 2

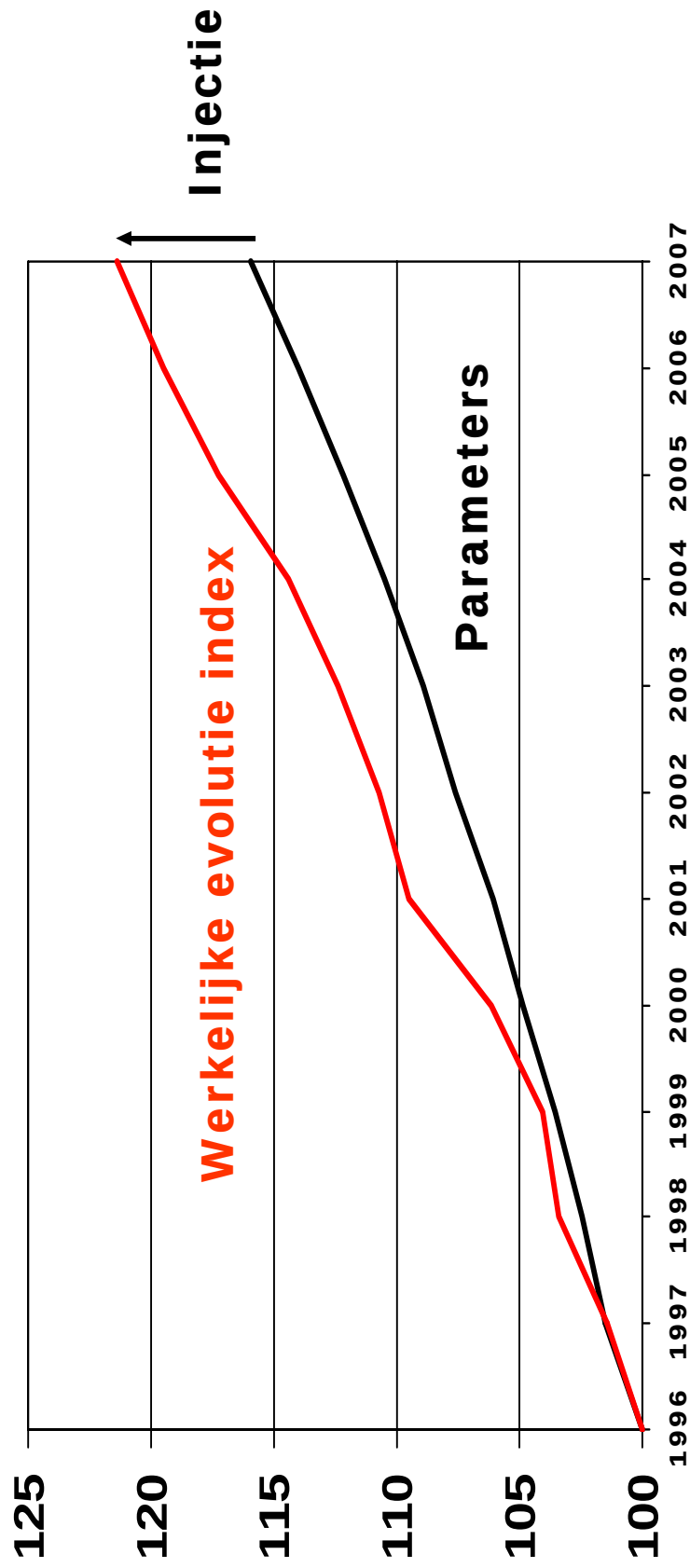
Grafieken bij de presentatie van de heer Maurice Vaes (VLHORA)

Aandachtspunt 2

De indexering

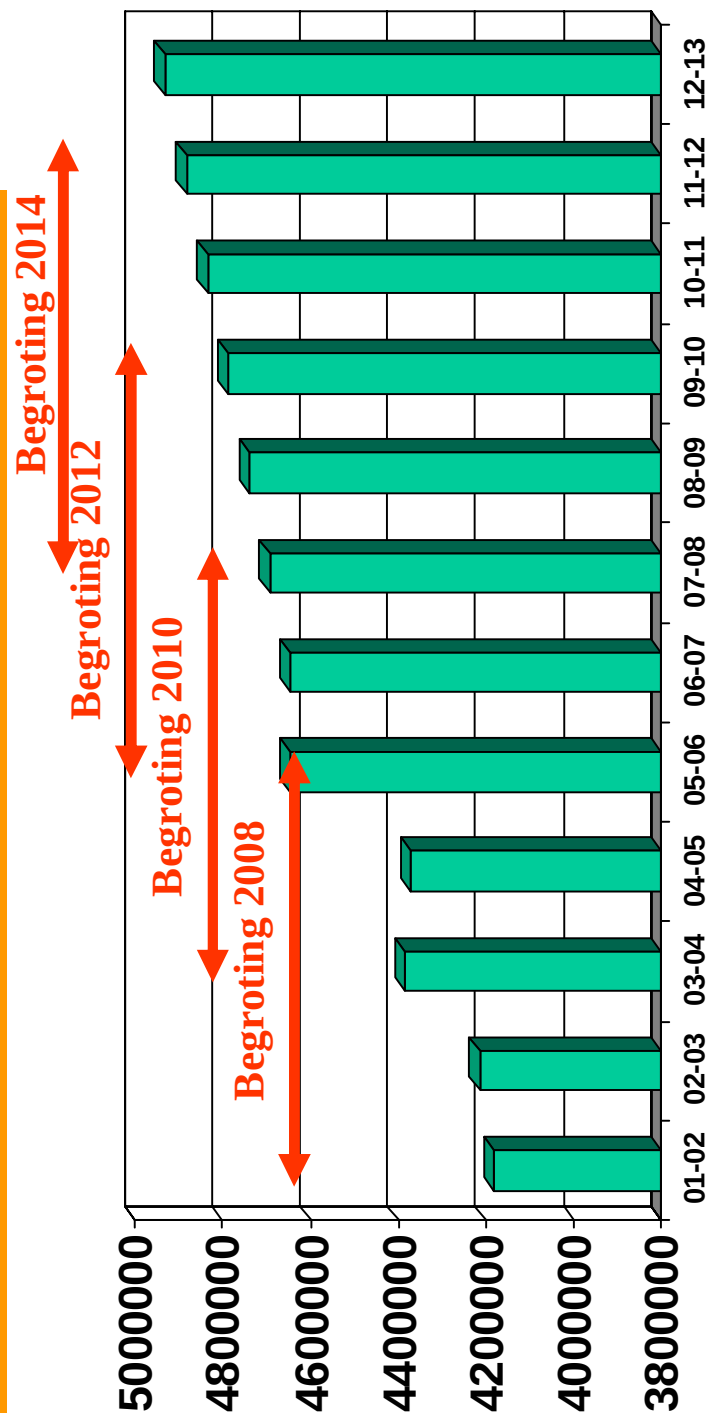

Hoorzitting commissie Onderwijs – ontwerp decreet financiering
17 januari 2008
Maurice Vaes, voorzitter VLHORA-werkgroep Financiering

Aandachtspunt 3

De aanvangsbudgetten

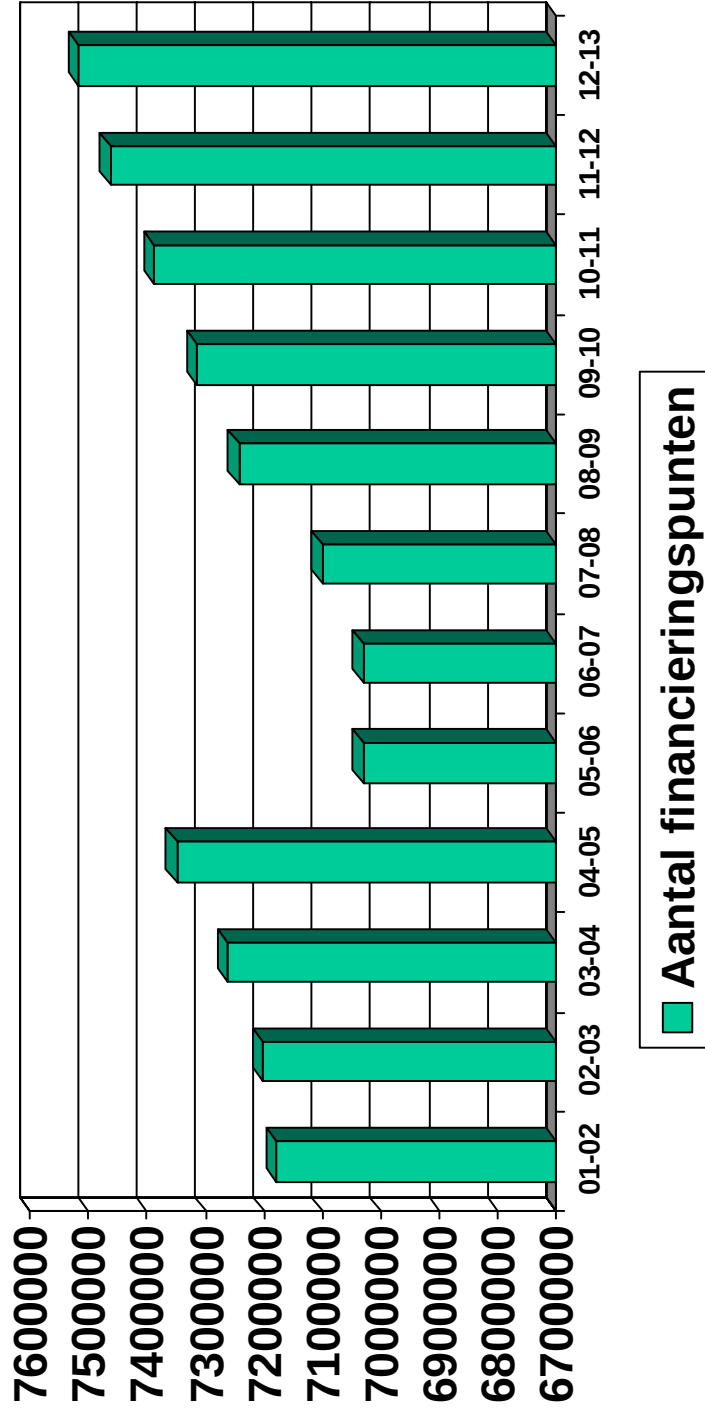

Aantal opgenomen studiepunten

Aandachtspunt 5

Het klikstelsysteem

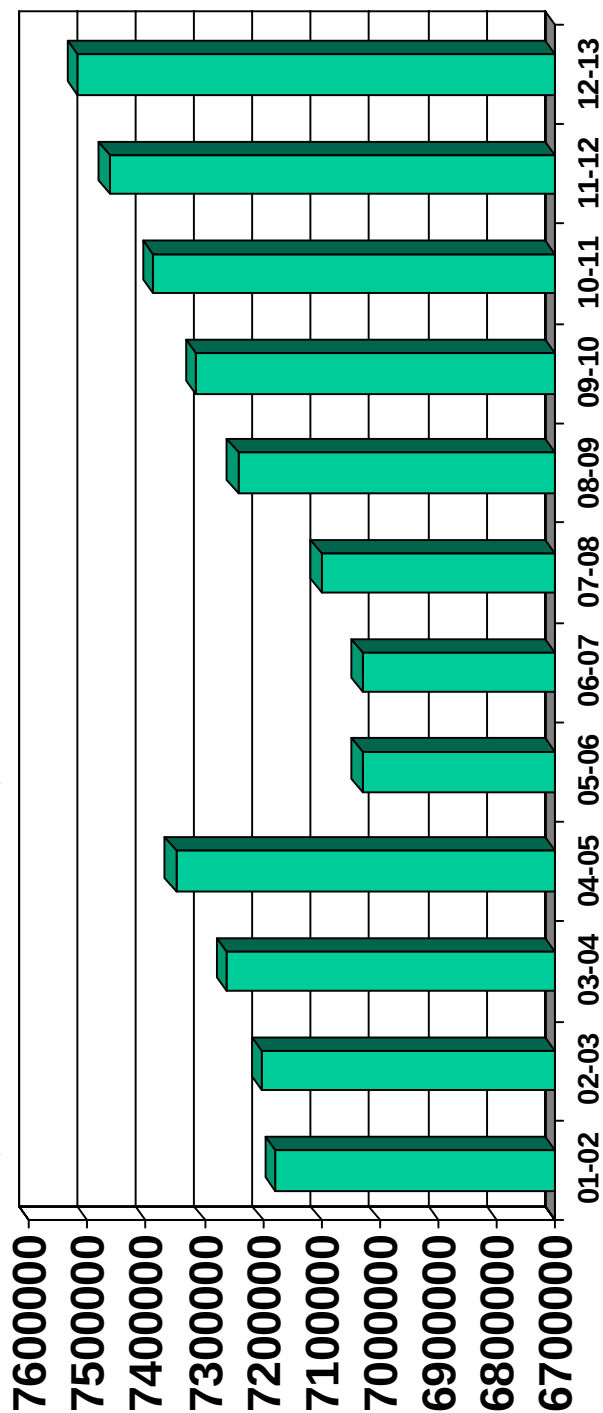

Aandachtspunt 5

Het klikstelsysteem

Begroting 2008

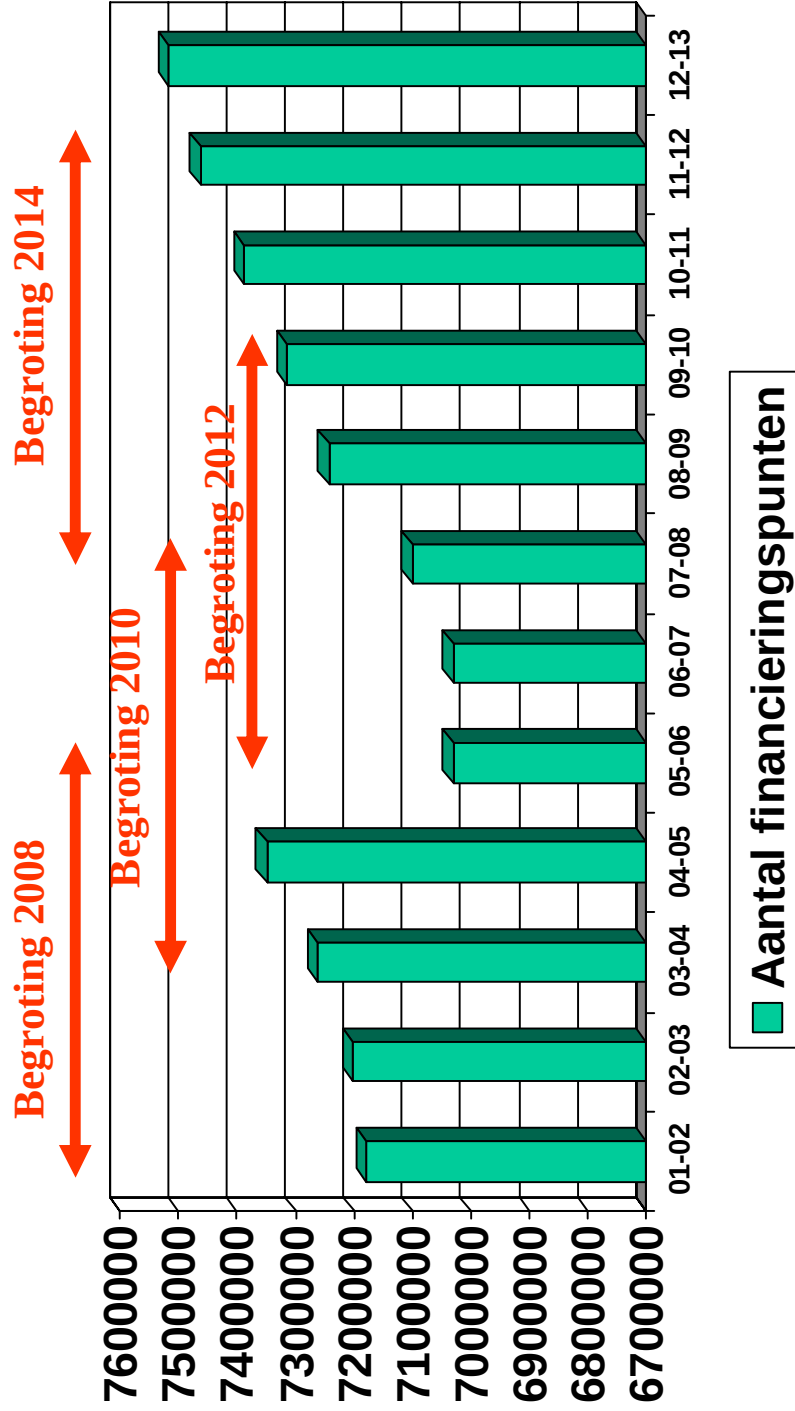
Aantal financieringspunten

Hoorzitting commissie Onderwijs – ontwerp decreet financiering
 17 januari 2008
 Maurice Vaes, voorzitter VLHORA-werkgroep Financiering

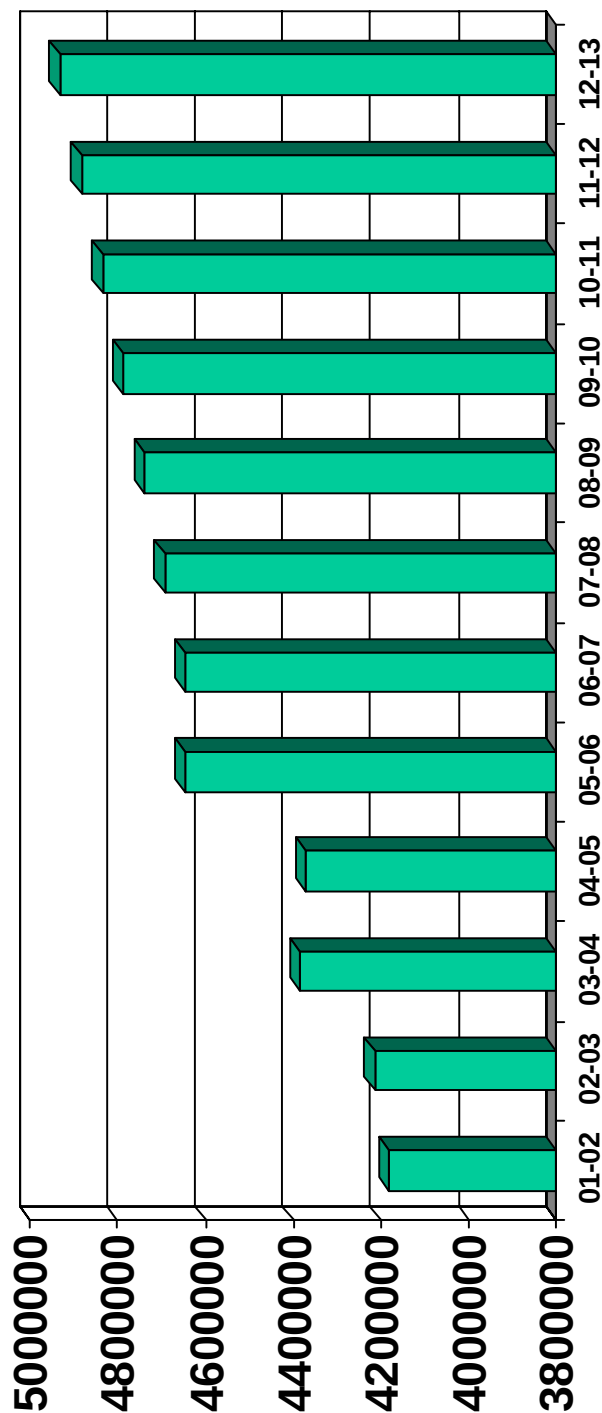
Aandachtspunt 5

Het kliksysteem

Aandachtspunt 5

Het kliksysteem

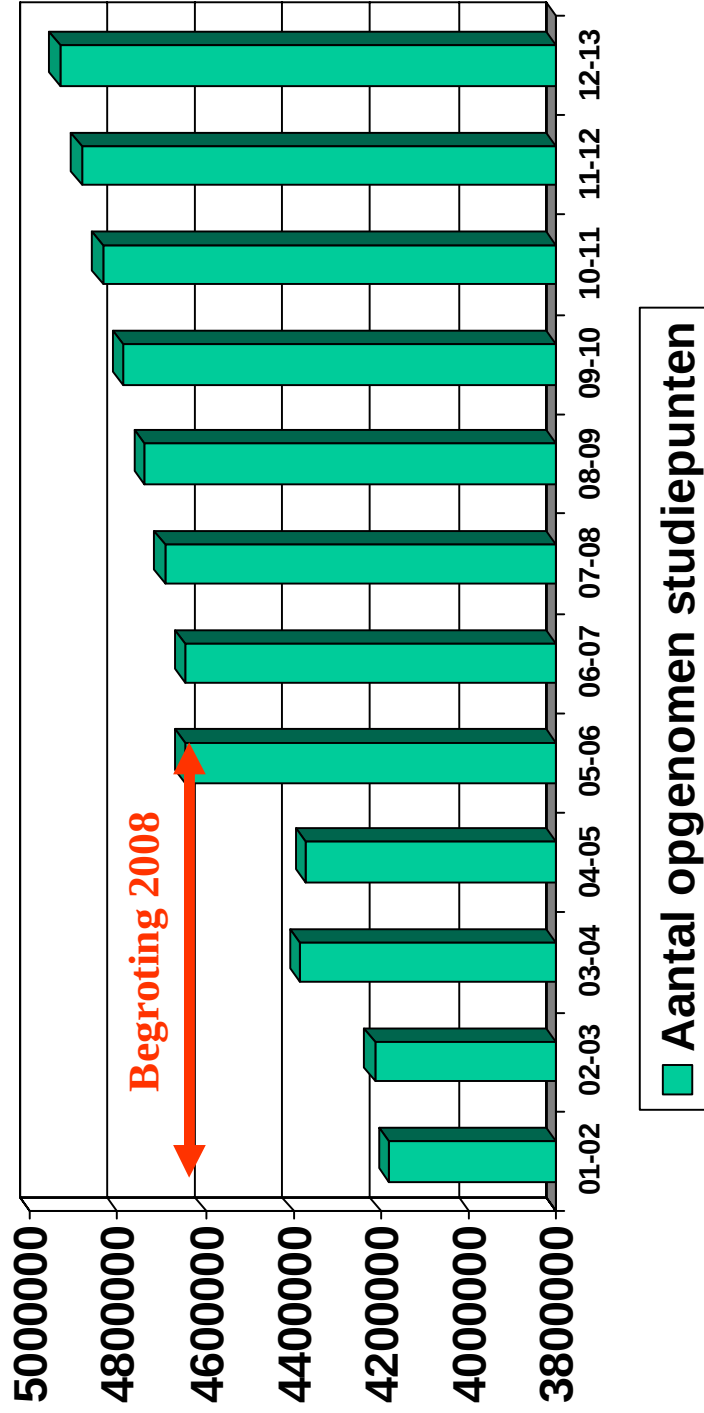
Aantal opgenomen studiepunten

Hoorzitting commissie Onderwijs – ontwerp decreet financiering
17 januari 2008
Maurice Vaes, voorzitter VLHORA-werkgroep Financiering

Aandachtspunt 5

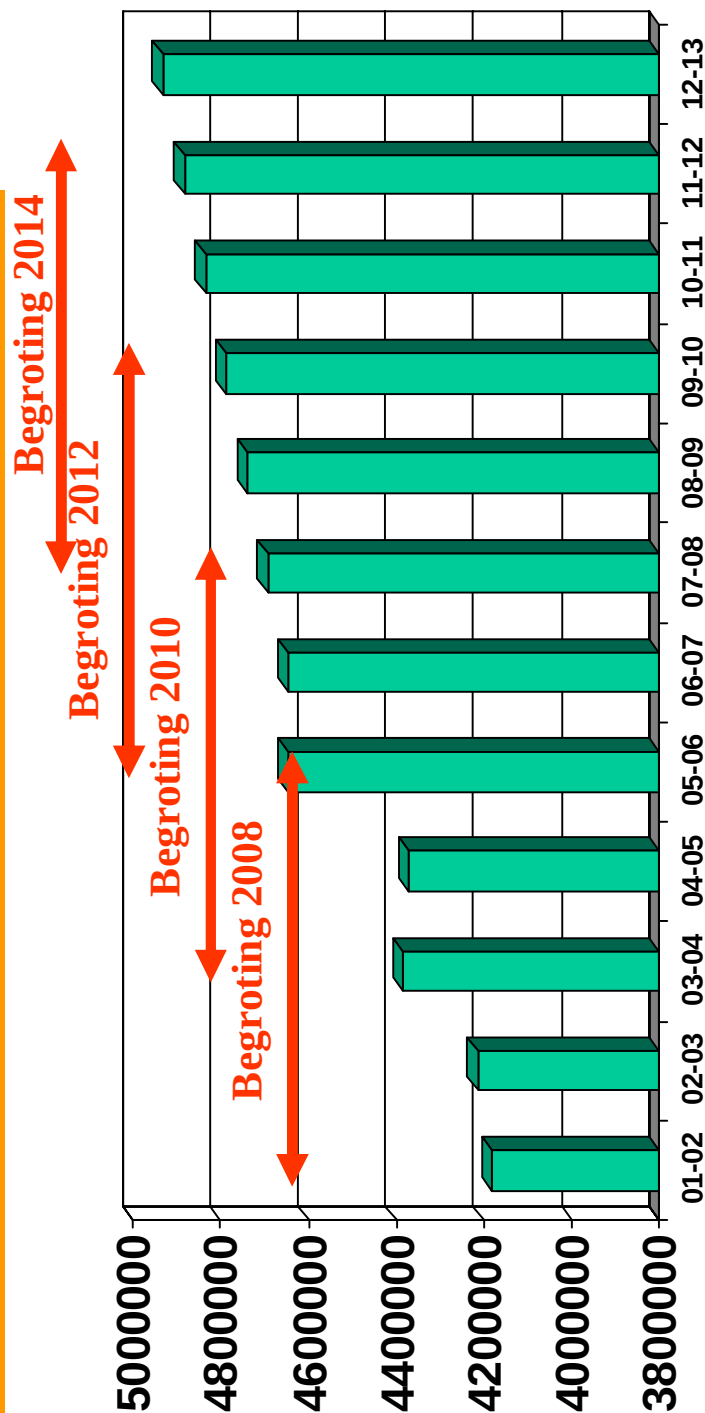
Het klikstelsysteem

Aandachtspunt 5

Het klikstelsysteem

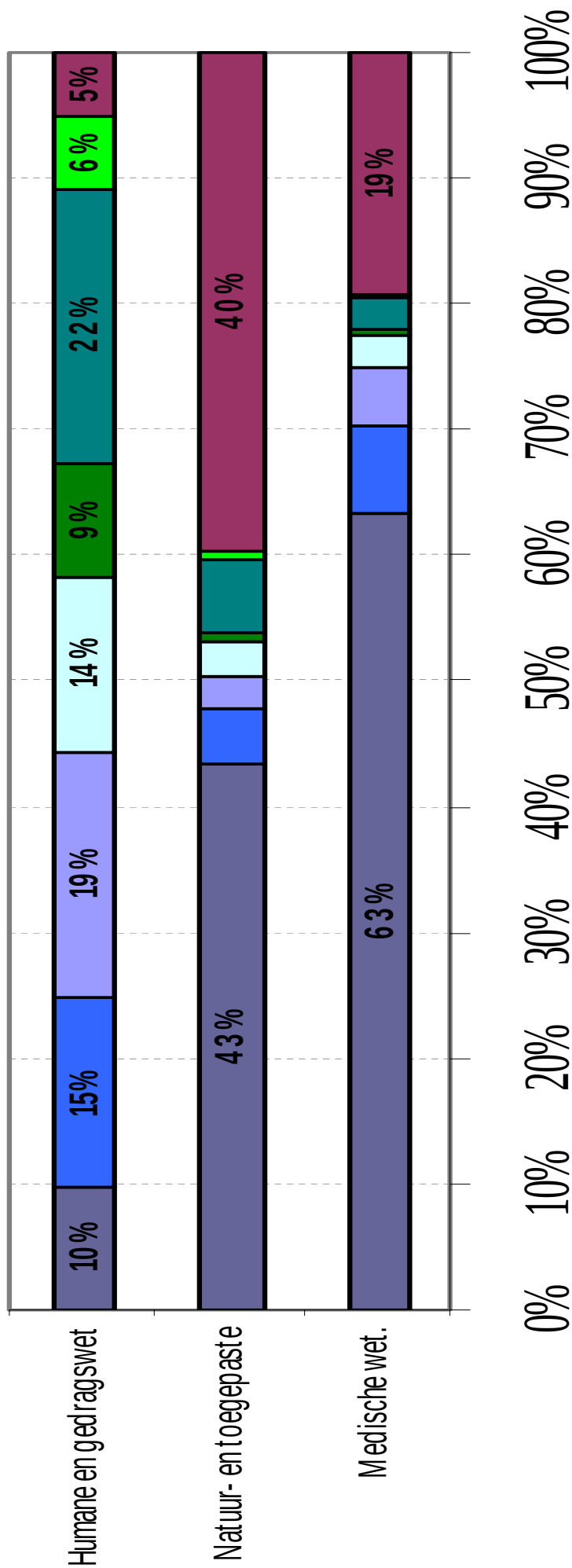

BIJLAGE 3

Grafieken bij de presentatie van de heer Freddy Mortier

types publicaties UGent 2003

Scientific publication types in Norway's HE sector 2005-2006

